

Parapagimi për revistën	2
Islamistët dhe pushteti	3
Islamofobia	6
Këshillë rreth pushimeve verore	9
Dhjetë gjërat që humbin.....	10
Nga urtësitë e Abdull-llah ibën Mesudit	11
Defektet në rrugën e dijes II.....	15
Synet, burim i dytë i sheriatit.....	27
Injoranca si arsyetim	29
Si ti luftojmë të këqijat që nuk po i kursejnë as të rinjtë shqiptarë?	33
Një kënd në shtëpi për të vegjëlit dhe të rinjtë.....	34
Puberteti dhe shenjat e tij.....	36
Nasirud-din El Esed.....	45
Imam Ebu Nu'ajm	46
Muaji Rexheb	48
Cilësitë e melekëve	51
Ndalimi i përgjimit.....	55

Parapagimi për revistën

Parapagimi kushton gjithsej **10** euro për Europë, (përfshirë edhe Shqipërinë, Kosovën, Turqinë dhe ish republikat Jugosllave), **20** euro për Kanada dhe Amerikë dhe vetëm **310** denarë për parapaguesit nga Maqedonia. Me këtë parapagim brenda një viti juve ju dërgojmë 12 numra të revistës, prej numrit aktual kur ju parapaguheni. Në këtë çmim janë të përfshiera edhe harxhimet postare për dërgim të thjeshtë.

Për parapagim mjafton që të dërgoni pajtimin tuaj me emrin dhe adresën e plotë në:

email: albislam@albislam.com

sms: +389 75 436 718

fax: +389 2 3230 827

tel: +389 2 3230 827 (çdo ditë, përveç të xhumasë dhe të dielës, prej 9 deri 16)

ose me postë në: rr: 110 nr: 5 1000 Shkup, Maqedoni

---

viti IV nr: 37

albislam@albislam.com

redaksia: Ramadan Ramadani (kryeredaktor),
Bekir Halimi, Talha Kurtishi, Alajdin Idriz,
Fatmir Zaimi, Ali Shabani, Agim Bekiri,
Metush Memedi, Omer Berisha

rr: 110 nr: 5
Çarshija e vjetër
1000 Shkup
fax: +389 2 3230827

Del në fillim të muajit, kalendari i hixhretit, takvimi i Türkiye Diyanet Vakfi. Numri i ardhshëm: 25 08 2006

Boton: NUN-R DOOEL

Xhirollogaria: 300000001759616 Komercijalna Banka A.D. - Skopje (denar)

Xhirollogaria: 0270100209184 Komercijalna Banka A.D. - Skopje (euro)

rr. "Kej Dimitar Vlahov" 4

S.W.I.F.T. : KOB5MK2X

IBAN MK07300701002091869

Numri tatimor: 4030003487017

Revista është e regjistruar pranë Agjencisë për Informata të Maqedonisë nr. 02-124/2.

Shtypur në: Cetus Print -Shkup Tirazhi: 1000 kopje ISSN: 1409-6250

Islamistët dhe pushteti

Kameron Brauni, ndihmësdrejtor i qendrës Gloria izraelite në studimin e tij "Sa është e determinuar ardhmëria islame" polemizon problemin e paftësisë së islamistave për të realizuar fitore politike të plotë dhe mbajtje të pushtetit në shtetet arabe edhe pse kaluan më shumë se një çerek shekulli nga revolucionin iranian, në vitin 1979 edhe pse shumë parashikime pritnin revolucion e ardhshëm që akoma nuk ka ardhur.

Në kontekst të hulumtimit të përgjigjes Brauni i paraqet zhvillimet politike dhe strategjitë e sistemeve dhe islamistëve në luftën e tyre për pushtet, pasi që vitet e kaluara nuk ishin të qeta, madje dëshmuar tentime të llojllojshme të islamistëve, mirëpo të gjitha dështuan, sikurse ndodhi në Hama të Sirisë në vitin 1982, Algjeri në vitin 1992, në Egjipt në vitet e nëntëdhjetave dhe së fundi në Saudi, në vitin 2003.

Pushtetet arabe përfituan shumë nga përvoja e mungesës së stabilitetit që e përjetoi rajoni gjatë të pesëdhjetave dhe gjashtëdhjetave, sidomos edhe nga revolucionin iranian, andaj veprimi në mbylljen e rrugëve që shpiejnë deri te pushteti para lëvizjeve islame, duke përdorur metoda të represionit, dhunës, bllokimit, pengesës ose përvehtësimit të disa islamistëve në lojëra të studiara dhe kufizuara politike. Kjo shoqërohej me potencimin e disa qeveritarëve dhe lidershit arab të simboleve dhe legjitimitetit islam për të tërhequr qilimin nga nën këmbët e islamistëve, sikurse është gjendja në Maroko, Jordani dhe Saudi.

Përball kësaj, islamistët arritën që të realizojnë fitore të pjesërishme, mirëpo në origjinë, nuk paraqitnin revolucion të madh në historinë e rajonit, ashtu sikurse ndodhi në revolucionin e Hartumit, në vitin 1989, kur arriti sukses koalicioni i Omer Beshirit dhe i islamistëve që të vijë në pushtet. E njëjta ndodhi edhe me talibanët në Afganistan dhe së fundi me Hamasin në Palestinë, edhe pse këta të fundit e kanë ndarë pushtetin me kryetarin Mahmud Abasin.

Brauni e vëndon dorën te një vërejtje shumë e rëndësishme, e ajo është se islamistët deri më tani kanë dështuar të realizojnë qëllimet e tyre politike, mirëpo ata kanë arritur të përfitojnë luftën e "zemrave dhe mendjeve" dhe dominimin në lagjen arabe dhe trashëgimin e frondeve majtiste dhe nacionaliste. Kjo dukuri nxjerr një pyetje të rëndësishme dhe thelbësore: deri kur do të qëndrojnë pushtetet arabe dhe sa do të arrijnë ta ndalin zgjerimin dhe pushtetin islam?

Problemet dhe pyetjet e tilla e afrojnë Braunin deri te kuptimi i strategjisë së islamistëve për ardhje deri te pushteti dhe këtë e ndanë në katër forma:

- 1- Grushtshtetet ushtarake;
- 2- Terorizmin;
- 3- Luftat qytetare ose revolucionet dhe
- 4- Demokracia.

Grushtshtetet ushtarake. Shumë xhema-te islame kanë përdorur këtë metodë, mirëpo përpos rastit të Sudanit në vitin 1989, të gjitha grushtshtetet tjera kanë

dështuar. Sepse pushtetarët arab e spastruan ushtrinë nga elementet e dyshimta duke përforcuar sigurimin e brendshëm ushtarak dhe filtrimin e komponenteve lojale dhe të besueshme dhe rritjen e tyre në grada më të larta, qoftë në bazë të pajtimit të interesave të tyre ose nga shkakut se vijnë nga një fis apo soj. Pushtetarët arab gjithashtu e goditën unitetin e ushtrisë dhe lidhjen mes njërive duke penguar në këtë formë çdo mundësi të përgaditjes së ndonjë komploti.

Ndoshta disa grupe islame kanë arritur të infiltrohen në rradhet e ushtrive, sikurse ndodhi me rastin e vrasjes së Enver Sadatit në vitin 1981, mirëpo atentati ndaj kryetarit nuk domethënë domosdo se këto grupe mund të marrin vendin e tij. Brauni arrinë në konkluzë se grushtshtetet nuk paraqesin strategji e përshtatshme për të pritur që islamistët të arrijnë në pushtet nën hije të kushteve të tashme.

Strategjia e dytë: terorizmi. Në vitet e fundit disa grupe islame janë duke u mbështetur në këtë strategji, mirëpo terorizmi është mjet edhe më i dobët se sa grushtshteti për të realizuar qëllimet politike, sepse vrasja e njerëzve nuk domethënë arritje në pushtet.

Disa analistë mendojnë se qëllimi i grupeve islame nga veprimet teroriste është goditja e ekonomisë së shteteve dhe falimentimit të tij për të shkaktuar gjendje "kaotike", mirëpo Brauni mendon dhe ka të drejtë se veprimet teroriste u kanë ndihmuar pushteteve arabe dhe i kanë forcuar në ballafaqimin e tyre me islamistët dhe u kanë dhënë legjitimitet popullor në ballafaqimin e këtyre grupeve. Shembulli i qartë për këtë gjë është rasti i Luk-sorit në vitin 1997 në Egjipt, vepër e cila

ia tërhoqi të gjithë përkrahjen popullore xhematit "El-Xhihad" brenda Egjiptit.

Ndoshta rasti i vetëm i cili i jep legjitimitet popullor këtyre akcioneve janë akcionet që synojnë interesat amerikane dhe izraelite, mirëpo armiqësia e njerëzve ndaj Sh.B.A-ve dhe Izraelit nuk domethënë se ata janë të gatshëm ti nënshtrohen pushtetit Islam. Hizballahi gëzon përkrahje të madhe në ballafaqimin e tij me Izraelin, mirëpo pas tërhjekjes së Izraelit nga jugu i Libanit nuk gëzon më tërë atë përkrahje përpos të shiitëve në politikën libaneze, kur forcat tjera kërkojnë ç'armatimin e tyre.

Strategjia e tretë: lufta qytetare apo revolucionet. Në përjashtim të rastit të Iranit dhe Afganistanit, islamistët dështuan në revolucionet ndaj pushteteve arabe, sikurse ndodhi në Siri dhe Algjeri. Shkakut kryesor në këtë drejtim është se pushtetet arabe janë ato që posedojnë armën dhe fuqinë ushtarake dhe stërvitjen në drejtim të kundërt me forcat islame.

Sipas Braunit, nëse janë të pranishme dy kushte islamistët mund të arrijnë në pushtet me revolucione.

Një: dobësia e pushtetit dhe ngecja e aftësive të tija të ndryshme.

Dy: ekzistimi i përkrahjes popullore të madhe dhe të vullshme që do të qëndrojë pas islamistëve.

Strategjia e katër: Demokracia. Pas dështimit të islamistëve për të arritur në pushtet nëpërmjet dhunës dhe veprimeve militante është shtuar orientimi i disa lëvizjeve islame drejt demokracisë. Treguesit e fundit kanë treguar se lëvizjet islame gëzojnë ndikim të madh popullor dhe aftësi për të realizuar fitore politike të qartë, siç është rasti në zgjedhjet e fundit

në Palestinë, Egjipt, Jemen, Jordani, Kuvajt, etj.

Shkaqet kryesore që e komentojnë fitimin e islamistëve në zgjedhje paraqet dështimi i pushteteve momentale arabe në përgjigjen e pyetjeve të zhvillimit, problemeve ekonomike dhe politike, dështimeve ushtarake të ndryshme para Sh.B.A-së dhe Izraelit, mirëpo shkaku kryesor dhe më i qartë është korruptimi i pushtetit. Prej rasteve të qarta ku korrupcioni i pushtetit ka luajtur rol të rëndësishëm në fitimin e islamistëve është rasti i Turqisë, ku fitoi Partia për drejtësi dhe mirëqenie dhe Palestina, ku fitoi Hamasi.

Në anën tjetër islamistët veprojnë për të potencuar aftësinë e tyre që të ballafaqohen me korrupcionin dhe të formojnë alternativë më të mirë për realitetin momental politik dhe të ndërtojnë një rrjet të institucioneve shoqërore, shëndetësi, arsim dhe shërbime, që u ndihmojnë njerëzve dhe u ofrojnë mesazh për realizim më të mirë se sa realizimi zyrtar.

Mirëpo mënyra demokratike e islamistëve ballafaqohet me pengesa kryesore, ajo që më së shumti dallohet është fakti se lejimi i pushteteve arabe që të participojnë politikisht nuk është e hapur por është e kufizuar me kushte dhe përkufizime të shumta, gjë që i pengonte që të fitojnë fuqi të vërtetë politike dhe me ndikim dhe i bën ata që të rrotullohen në një hallkë boshe ku përfitojnë nga potenciali i tyre. Pushtetet arabe i shfrytëzojnë qëndrimet e këtyre lëvizjeve ndaj politikës

amerikane për të treguar vazhdimisht rezikun islamik gjatë ballafaqimit me thirrjet perendimore për demokraci të vërtetë.

Brauni mendon se problemi më i rëndësishëm me të cilin ballafaqohen islamistët në realitet është se opozita e lehtë nuk ka pozitën e pushtetit. Lëvizjet islame e kanë përsosur artin e opozitës, mirëpo nuk posedojnë përgjigjet e pushtetit. Mënyra shembullore për të provuar aftësinë e islamistëve është "ti provon" ata në pushtet dhe ose do të dështojnë ose do të detyrohen që të bëjnë marrëveshje dhe negociata që ti përputhin principet e tyre me realitetin dhe detyrimet.

Studimi i Braunit është i këndshëm, ngacmon mendimin edhe pse nuk bart sasi bindëse për ardhmëri, i cili i përgjigjet pyetjeve insistuese për të ardhmen rreth aftësisë së islamistëve për të ardhur në pushtet. Sipas raporteve amerikane dhe perendimore të sigurimit pritet që në vitin 2015 të ngriten shtete islame.

Edhe më tej mbetet pyetja dhe debati rreth ardhmërisë islame edhe pse Brauni nuk ka përmendur njërin prej shkaqeve kryesore që i ka penguar islamistët që të arrijnë në pushtet, e kjo ishte kontrata historike mes pushtetit aktual dhe perendimit në llogari të islamistëve. Gjithashtu injorimi i faktit se "dhuna islame" vazhdimisht ka paraqitur zgjedhje e jashtëzakonshme të islamistëve dhe si reagim i dhunës më të madhe dhe më të rezikshme, e ajo është dhuna e pushteteve dhe qeverive.

Muhamed Ebu Ruman
Marrë nga: www.alasr.ws
përktheu: B.H.

Islamofobia

Në perëndim flitet për një sëmundje shpirtërore të cilën e quajnë islamofobi dhe për të cilën mendojnë se është e re edhe pse si e tillë është e vjetër dhe e lidhur me fillimin e shpalljeve qiellore. Forma e shfaqjes është frika dhe urrejtja ndaj Islamit pa arsye të pranueshme.

Kjo sëmundje manifestohet me qëndrim armiqësor ndaj fesë Islame: Komentet jo të përshtatshme për të Dërguarin dhe shpifje ndaj tij, nxjerrja e ajeteve dhe haditheve nga konteksti i tyre për të sulmuar Islamin, pohimet se sulmet terroriste nuk janë dukuri e izoluar brenda myslimanëve por janë dukuri që përhapet dhe që arsyetohet me argumente fetare. Pretendimet se Islami është shkaku për moszhvillimin e myslimanëve dhe se ai ndeshet me shkencat natyrore dhe teknike, dhe me gjitha nevojat themelore për jetë bashkëkohore, janë vetëm disa nga lista e gjatë e akuzimeve.

Disa tjerë Islamin e konsiderojnë shkaku për përhapjen e sistemeve diktatoriale në botën arabe dhe jorespektues për drejtat e grave që sipas tyre janë në pozitën e skllavit.

Nga pasojat e kësaj propagande vuajnë myslimanët të cilët privohen nga drejtat elementare të qytetarit të thjeshtë në perëndim. Nga ky trajtim jo i drejtë vuajnë qytetaret e vendeve perëndimore dhe studentët që nuk priten mirë nga kolegët e tyre...

Cili është shkaku?

Mosnjohja e Islamit dhe ndikimi i propagandës janë disa nga shkaqet për këtë gjendje. Islami të cilin ata e urrejnë dhe prej të cilit frikësohen është "Islami" të

cilin e paraqesin mjetet e informimit, kryetarët dhe të zgjedhurit e tyre dhe nuk ka lidhje me Islamin i cili i është shpallur Muhammedit, sal-lallahu alejhi ve sel-elem.

Shkak janë edhe disa gabime dhe krime të kryera prej "myslimanëve" e që i vishen Islamit.

Megjithatë shkaku më dominues është urrejtja e disa njerëzve ndaj Islamin e cila është pasojë e urrejtjes së tyre ndaj të vërtetës.

Kjo urrejtje, është sëmundja kronike nga e cila vuan njerëzimi prej kohës kur shpalljet hyjnore filluan thirrjen e tyre në të vërtetën e qartë:

"Ja, ashtu pra, edhe atyre që ishin më parë nuk u erdhi i dërguar e që nuk i thanë: "Është magjistari ose është i çmendur!" A mos e porositën njëri-tjetrin me këtë? Jo, por ata janë popull renegat." (Edh Dharijat, 52-53)

Fjalët e tyre janë pasojë e sëmundjes nga e cila vuajnë zemrat e tyre, sëmundja e mosbindjes ndaj kufijve të vendosur rebelizmit të shprehur ndaj All-llahut dhe nuk janë fjalë me të cilët e kanë porositur njëri tjetrin. Refuzimi i tyre është burimor i rrënjësor thellë në zemrat e tyre. All-llahu, subhanehu ve te'ala, thotë: "E ata që nuk dinë (kurejshitët politeistë) thanë: "Përse të mos na flasë neve All-llahu, ose të na vijë ndonjë argument"! Po kështu, thënie e tyre në mënyrë të njëjtë i patën përsëritur edhe ata që ishin para tyre. Të njëjta janë zemrat e tyre." (El Bekare, 118)

Ky është rregulli i përgjithshëm që vlen për të gjithë mosbesimtarët. Krahas këtij rregulli All-llahu na rrëfen edhe për shembuj individual për persona dhe popuj për

të cilët vlen ky përshkrim: Kështu Nuhi, alejhi selam, i flet popullit tek i cili është dërguar: "...A mos do t'ju detyrojmë për to (pranimin e tyre), kur ju jeni urrejtës të tyre!" (El Hud, 28)

Populli i Themudit të cilin All-llahu e udhëzoi dhe ua tregoi udhën e drejtë "por ata megjithatë më shumë e deshën verbërinë." (El Fusilet, 17)

All-llahu, subhanehu ve te'ala, kështu i përshkruan armiqët e Muhammedit, sallall-llahu alejhi ve sel-lem: "...Apo mos nuk e njohin të dërguarin e vet (Muhammedin), prandaj ata e refuzojnë atë? Apo mos thanë për të se është i çmendur? Jo, por ai ka ardhur me të vërtetën, e shumica e tyre e urrejnë të vërtetën." (El Mu'minin, 69-70)

Si duhet vepruar me shkaqet e ndryshme të islamofobisë?

Çdo grup duhet shëruar sipas shkakut. Ata që nuk kanë informata të sakta për Islamin, të cilët ndoshta janë shumica, ndaj tyre kemi detyrë t'ua mundësojmë kuptimin e saktë të Islamit, të kemi durim dhe t'i dëgjojmë argumentet dhe qëndrimet e tyre dhe pastaj, ashtu si është më mirë, të debatojmë me ta.

Atyre që qëndrimin e kanë formuar si pasojë e gabimeve që i kanë bërë myslimanët duhet t'u tregojmë se ato janë gabime individuale që nuk kanë lidhje me fenë tonë. Kështu na mëson feja Islame. Kur disa myslimanë mbyten disa mosbesimtarë në muajt kur lufta është e ndaluar, këtë ndodhi disa mosbesimtarë e shfrytëzuan për të shëmtuar thirrjen Islame. All-llahu, subhanehu ve te'ala, shpalli: "Të pyesin për luftën në muajin e shenjtë, thuaj: "Lufta në të është e madhe (mëkat i madh)..." (El Bekare, 217). Në fillim të ajetit All-llahu vërtetoi se lufta në muajt e

shenjtë është mëkat i madh dhe se këtë gjë të cilën e kanë bërë disa besimtarë është gabim i madh. Kur disa njerëz "myslimanë" akuzuan një çifut me vjedhje All-llahu shpalli dymbëdhjetë ajete në kaptinën En Nisa për shfajësimin e tij duke thënë: "Ne të zbritëm ty (Muhammed) librin (Kur'anin) me plot të vërteta, që të gjykosësh mes njerëzve me atë që të mësoi All-llahu. Mos u ngatërro për tradhtarët (mos u dil në ndihmë)..." (En Nisa, 105)

Prej këtyre ajeteve është edhe: "Kush bën ndonjë gabim ose mëkat, e pastaj atë ia hedh një të pafajshmit, ai ngarkohet me një shpifje e me një mëkat të hapët." (En Nisa, 112)

Kështu duhet vepruar sepse detyra jonë është mbrojtja e së vërtetës jo mbrojtja e krijesave. Drejtësia është obligim fetar, për çdo njerin në çdo kohë dhe çdo vend.

"...Dhe të mos u shtyjë urrejtja ndaj një populli e t'i shmangeni drejtësisë; bëhuni të drejtë, sepse ajo është më afër devotshmërisë." (El Maide, 7)

"...Duhet të jeni të drejtë edhe nëse është çështja për (kundër) të afërmit..." (El En'am, 152)

Sa u përket atyre që vuajnë nga sëmundja e urrejtjes ndaj së vërtetës dhe që nuk do të pajtohen derisa të mos bëhemi mosbesimtarë, pasi që e kemi njohur të vërtetën dhe e kemi besuar, pasi që jemi njoftuar me kotësinë e besimeve krishtere dhe çifute të ndryshuara dhe lajthitjen e shekullaristëve që mohojnë shpalljet hyjnore, ata nuk kursejnë mundësitë e tyre në pasuri, kohë dhe dije. Disa prej tyre janë të gatshëm të sakrifikojnë edhe jetën e tyre. Me këta si duhet vepruar?

A duhet ti përgjigjemi thirrjes së tyre dhe të bëhemi mohues. Jo, assesi.

Kundërshtimi dhe urrejtja e tyre vetëm do ta forcojnë bindjen dhe kapjen tonë për të vërtetën dhe urrejtësve do t'u themi: Vdisni me mllëfin e juaj...

Gjitha veprimet e juaja do të dështojnë.

"Ata që nuk besuan, shpenzojnë pasurinë e tyre për të penguar nga rruga e All-lahut. Ata do ta shpenzojnë atë dhe ajo do të bëhet dëshpërim i tyre, madje ata do të mposhten." (El Enfal, 36)

"Ata duan ta shuajnë dritën e All-lahut me gojë të tyre, po All-lahu e plotëson (e përhap) dritën e vet, edhe pse e urrejnë jobesimtarët." (Saf, 8)

Edhe pse ne e urrejmë atë që ata e flasin dhe ballafaqohemi me vështirësi të shumta, marrim sihariq nga kjo fushatë e padrejtë ndaj Islamit. Këto vështirësi janë argument se ne akoma jemi popull i gjallë dhe se thirrja jonë ka filluar t'i jep frytet.

Askush nuk merret me popullin e vdekur që nuk ka vizion e as veprimtari. Angazhimi me luftë kundër Islamit dhe shpallja e tij për armik numër 1 pas rënies së komunizmit janë argument për gjallërinë tonë. I falënderuar qoftë All-lahu i cili ka caktuar që në mesin tonë të kemi akoma njerëz që i japin jetë Islamit, që përhapin mesazhin dhe shkaktojnë frikë tek armiqtë e tij.

Kjo fushatë na gëzon dhe është mjet i dobishëm për të përhapur Islamin. Në Haxhin e parë pas fillimit të thirrjes publike në Islam, armiqtë në Mekke të frikësuar nga ndikimi i Muhammedit mbi haxhilerët dolën në rrugë dhe filluan të alarmojnë fiset nga "risia" që ka filluar të përhapet në Mekke. Kjo fushatë pati efektin e kundërt dhe lajmi për djaloshin e fisit Kurejsh, që thotë se është i dërguar i All-lahut, u përhap tek fiset arabe.

E njëjta gjë ndodh edhe sot. Shumë prej atyre që nuk kanë ditur asgjë për Islamin e as që ndonjëherë u ka shkuar ndërmend të interesohen për Islamin, gjatë këtij sulmi të pamëshirshëm kanë filluar të interesohen për Islamin. Ajo të cilën e mësuan për Islamin ishte shkak që tek ata të lindin simpati ndaj Islamit. Shumë prej tyre vazhduan jetën si myslimanë.

Gëzohemi sepse sulmet kundër fesë, na japin mundësi të përgjigjemi në akuzat, të dëgjohet zëri ynë edhe atje ku zëri ynë asnjëherë nuk do të ishte dëgjuar e as që do të interesoheshin për neve. Në mesin e popujve me siguri ka të mençur që dallojnë të vërtetën që shkëlqen nga e kota e turbullt.

Hyrja në këtë betejë është në llogari të krenarisë më të madhe të perëndimit, vlerat. Perëndimi është ai që krenohet me liritë, tolerancën fetare, sundimi i ligjit...

Shumë prej perëndimorëve dita ditës binden se vlerat e tyre kanë qenë kulla të kartave që u shemben në betejën e parë kundër fesë së vërtetë.

Gëzohemi sepse teknologjia moderne është rreshtuar në radhët e myslimanëve, pas filtrimit të saj nga dëmet e mundshme.

Jemi të vetëdijshëm se disa myslimanë do të ngurrojnë, do shfaqin hipokrizi dhe do të devijojnë, bile dhe do të dalin prej fesë. A do të qajmë, vajtojmë...

Assesi. O robër të All-lahut përqëndrohuni në rrugën e drejtë. All-lahu ata që dolën prej fesë do t'i zëvendëson me më të mirë: "O ju që besuat! Kush largohet prej jush nga feja e vet (i bën dëm vetes) s'ka dyshim se All-lahu do ta sjellë një popull që Ai e do atë (popull) dhe ata e duan Atë (Zotin)..."

Shkroi: Dr. Xha'fer Shejh Idris
Përktheu: Talha Kurtishi

Këshillë rreth pushimeve verore

I këshilloj vëllezërit e mi që të shfrytëzojnë pushimet verore në gjëra që e kënaqin All-lahun, tebareke ve teala, sikurse janë:

- Mësimi përmendësh i sureve të Kur'anit Fisnik;
- Shtimi i leximit të tij;
- Vizita e bibliotekave për të lexuar në to;
- Prania në ligjërata, tribuna të dobishme shkencore;
- Bashkëpunimi në mirësi dhe devotshmëri;
- Këshillimi në të vërtetë dhe durimi në këtë vepër;
- Dhënia këshillë njerëzve;
- Vizita ndërvëllazërore.

Dhe shumë vepra tjera të mira sepse është shansë e cila duhet të shfrytëzohet maksimalisht në mirësi.

Vepra më e mirë në të cilën e shfrytëzon pushimin veror është kujdesi për Kurani Kerimin, mësimin e tij përmendësh, leximin dhe meditimin rreth ajeteve të tija. Kujdesi për librat e dobishme dhe shfletimi i tyre. Mësimi i librave të rëndësishëm dhe të caktuara,

sikurse është "Libri mbi Monoteizmin", "Bulugul-Merami", "Umdetul-Ahkami", "Akidetul-Vasitije", "Komenti i dyzet haditheve të Neveviut" bashkë me plotësimin e Imam Ibën Rexheb Hanbeliut, kështu që bëhen pesëdhjet hadithe prej haditheve përmbledhëse të Pejgamberit, sal-lall-llahu alejhi ve sellem. Këto pesëdhjet hadithe duhet të mësohen përmendsh dhe të mësohen me komentin e tyre nga Hafidh Ibën Rexheb Hanbeliu, rahimehull-llah. Është e pëlqyeshme që në këto pushime tu bëhen vizita dijetarëve dhe hoxhallarëve dhe ti pyesin për ato çështje që nuk i kanë të qarta.

E lusim All-llahun që të gjithëve tu jep sukses dhe udhëzim, nijet dhe vepra të pastra ve la havle ve la kuvete il-la bil-lahil-alijil-adhim.

Shejh Ibën Bazi, rahimehull-llah.

Përgjigje e shejh Ibën Bazit në kërkesën për një këshillë rreth pushimeve verore dhe me çka i këshilloni vëllezërit?

Ibën Baz

Marrë nga: "Mexhmuu Fetava ve Mekalat mutenevia", vëllimi VII.

Përktheu: Bekir Halimi

Dhjetë gjërat që humbin

- 1) Dituria me të cilën nuk punohet,
- 2) Vepra që nuk ka sinqeritet e as pasim,
- 3) Pasuria nga e cila nuk shpërndahet prej saj dhe nuk shfrytëzohet në dynja dhe nuk e çon përpara për në Ahiret,
- 4) Zemra e zbrazët nga dashuria e All-lahut, mungesa e mallit për Te dhe mungesa e ndjenjave për kujtesën e Tij,
- 5) Trupi i paangazhuar me respekt dhe shërbim për All-llahun,
- 6) Dashuria që nuk ndërlihet me razinë e Atij që e do dhe me zbatimin e urdhërave të Tij,
- 7) Koha e paangazhuar për plotësimin e zbraztirisë apo shfrytëzimin e mirësisë dhe afrimit (kah All-llahu),
- 8) Të menduarit që shetit, atje kah nuk i bën dobi,
- 9) Shërbimi i atij që nuk të afron kah All-llahu, që nuk të kthen në përmirësimin e dynjasë dhe frikës e shpresës që duhesh ta kesh ndaj Atij që i ka kokat e njerëzve në dorën e Tij, ai është qole në grushtin e Tij, ai nuk posedon për vete as dëm e as dobi, as vdekjen e as jetën dhe as ringjalljen,

10) Përpjekja e humbur, e kotë.

Humbjet më të mëdha nga këto janë dy humbje të cilat janë gjeneza e të gjitha këtyre humbjeve:

1. Humbja e zemrës dhe
2. humbja e kohës.

Humbja e zemrës është nga ndikimi i dynjasë duke i dhënë prioritet asaj para Ahiretit, ndërsa humbja e kohës është nga shpresa e gjatë.

I gjithë çrregullimi është në pasimin e epshëve. E gjithë mirësia është në pasimin e udhëzimit dhe në përgatitjen për Takimin (në Ditën e Gjykimit). All-llahu është mbrojtësi më i mirë.

Është për tu çuditur me atë që i është paraqitur ndonjë nevojë dhe e paraqet dëshirën e interesimin e tij te All-llahu që tia zgjedhë atë problem, e nuk parashtron kërkesë për gjallërinë e zemrës nga vdekja e injorancës dhe refuzimit, për shërimin nga sëmurja e epshëve dhe dyshimeve, por kur të i vdes zemra nuk ndien për mëkatet e tij.

Ibën Kajjim El-Xhevizije
Marrë nga libri "El-Fevaid"
Solli në shqip: Ali Shaban Tanusha

Nga urtësitë e Abdull-llah ibën Mesudit

Ka thënë një njeri në prani të Abdull-llah ibën Mesudit: nuk dua të jem nga të Djathtit As'habul-jemin), dua të jem nga të Afërmit (mukarrebin). Abdull-llah ibën Mesudi ka thënë: këtu ka një njeri që dëshiron që po të kishte vdekur, mos të ish ringjallur, (e ka patur për qëllim veten).

Kur ka dalur një ditë, e kanë pasuar disa njerëz, e ai i ka pyetur: A keni ndonjë nevojë? Kanë thënë: Jo, por dëshirojmë të ecim me ty. Iu thotë: Kthehuni, se për ju është nënçmim gjersa për mua sprovë.

Ka thënë: po të dinit për mua atë që di për vete do të më hidhnit dhe në kokë. Kanë thënë (në prani të tij) sikur të ishin dy të urrejtura: vdekja dhe varfëria, por jo vall-llahi ato janë pasuria dhe dhe varfëria, nuk bëj dallim (për nga vështirësia) se me cilën nga këto të dyja sprovolesh. Shpresoj në All-llahun në të dyjat, nëse është pasuria, të jetë për afrim, e nëse është varfëri, të kem sabër.

Ka thënë: ju jeni në një kalim nëpër natë dhe dite me afate (exhele) të shkurta dhe vepra të evidentuara, a vdekja vjen befaz, kush mbjell hajr, ai nuk do të korrë pendim, e çdo mbjellës do të ketë atë që ka mbjellur, nuk do të tejkalojë i ngadalshmi me hisen e vet e as nuk do të mund të arijë lakmuesi atë që nuk ka qenë e caktuar (kader). Kush jep hajr, All-llahu do tia jep dhe kush mbrohet nga sherri, All-llahu do ta mbron.

Të devotshmit janë zotrinjë dhe fukahatë janë udhëheqës, a ata rreth tyre janë tepricë.

Ata janë dy: udhëzimi dhe të folurit, a të folurit më i mirë është thënia e All-llahut e udhëzimi më i mirë është udhëzimi i

Muhamedit salallahu alejhi ve selem, gjëjat më të këqija janë gjëjat e shpikura, a çdo gjë e shpikur është risi, andaj mos mendoni se keni kohë të gjatë, e mos të ju angazhojë shpresa, se çdo gjë që vjen është afër, me të vërtetë e largët është ajo që nuk vjen. Me të vërtetë i dëshpruar është ai që ka qenë i dëshpruar në barkun e nënës vet dhe i lumtur është ai që këshillohet prej tjetrit.

Me të vërtetë mbytja e muslimanit është kufër dhe sharja është fisk (shfrenim), nuk bën që muslimani të izolohehet nga vëllau i vet (musliman) më tepër se tre ditë derisa ta takon dhe ta përshëndetë (me selam), t'i përgjigjet kur ta fton, ta viziton kur të sëmuret.

Me të vërtetë transmetimet më të këqija janë transmetimet e rrejshme.

Me të vërtetë nga gënjeshtria nuk bën as seriozja as shakaja e as të llogaritë ndonjëri të bën diçka e pastaj nuk e realizon.

Me të vërtetë gënjeshtria të shpjerë në gjëra të këqia, a gjërat e këqia shpjerin në Zjarr. Besnikëria shpjer në mirësi, mirësia shpjer në Xhenet a besnikut i thonë ka qenë besnik dhe bamirës, a i thuhet gënjeshtarit ka gënjer dhe ka bërë vepra të këqija.

Muhamedi, salallahu alejhi ve selem, ka thënë: njeriu me të vërtetë vazhdon ta thotë të vërtetën derisa të regjistrohet te All-llahu besnik dhe gënjen derisa sa të regjistrohet te All-llahu gënjeshtarë.

Fjala më e vërtetë është Libri i All-llahut, e lidhja më e fortë janë devotshmëria, feja më e mirë është feja e Ibrahimit, suneti (tradita) më i mirë është suneti i Muhamedit salallahu alejhi ve selem,

udhëzimi më i mirë është udhëzimi i pej-gamberëve. Biseda më e mirë është përmendja e All-llahut, rëfimi më i mirë është Kur'ani, gjërat më të mira janë të vendosurat, gjërat më të këqia janë shpikjet,

Sa më pak dhe e mjaftueshme është më e mirë se shumë e që të humb kohën kot. Të kesh shpirt që do të shpëton është më mirë se shpirt që të urdhëron (në të këqia) e nuk e kontrollon.

Arsyeja më e keqe është ajo që është kur vjen vdekja. Pendimi më i keq është pendimi në ditën e Kijametit, devijimi më i keq është devijimi pas udhëzimit, pasuria më e mirë është pamvarësia vetjake, furnizimi më i mirë është devotshmëria, gjëja më e mirë që vendoset në zemër është bindja,

Dyshimi është nga kufri

Verbërimi më i keq është verbërimi i zemrës.

Vera (alkooli) është përmbledhësi i sherrit.

Gratë e këqija janë shtatëzënet e shejtanit.

Rinia është degë e çmendurisë.

Vajtimi është nga veprat e xhahiletit (inJORANCËS).

Ka prej njerëzve që nuk vjen në xhuma përpos kalimthi dhe nuk e përmend All-llahun përveç prej zorit.

Nga mëkatet më të mëdha të gjuhës është gënjeshtria.

Kush falë, All-llahu do ta falë.

Kush e fsheh mllëfin, All-llahu do ta shpërblen.

Kush ka ndjesë, All-llahu do të ketë ndjesë ndaj atij.

Kush bën sabër në punët e këqija (nuk reagon ndaj tyre për ti ndryshuar), All-llahu do ta ndëshkon.

Fitimi më i keq është kamata

Ngrënia më e keqe është tia hashë ushqimin jetimit.

E keni të mjaftueshme atë me të cilën është i kënaqur shpirti vet.

Njeriu ecë drejt një vendi (që është) sa katër llërë, a çdo të bëhet me të, do të shihet në Ahiret.

Vërtetësia e punës është në përfundimin e saj.

Vdekja më e famshme është e shehidave.

Kush bën mendjemadhësi, All-llahu do ta mposhtë.

Kush bën mëkat ndaj All-llahut, i është nënshtruar shejtanit.

Ai që e di Kur'anin duhet të njihet gjatë natës kur njerëzit janë duke fjetur, me ditën kur tjerët hanë dhe pinë, në brengosjen e tij kur tjerët gëzohen, me qetësinë e vet kur njerëzit qeshin, me heshtjen e tij kur tjerët flasin, me hushunë (frikrespektin ndaj All-llahut) kur tjerët krenohen.

Ai që e di Kur'anin duhet të qajë, të jetë i brengosur, i urtë, i matur, i qetë, e nuk duhet të jetë i ngurtë, e as neglizhent, as vullgar, as me zë të ngritur e as i ashpër.

Kush ngritet (ndaj të tjerëve) me mendjemadhësi, All-llahu do ta përulë, e kush përulet me modesti, All-llahu do ta ngritë.

Meleku ka një shenjë dhe shejtani ka shenjë, e shenja e melekut është kthimi kah hajri dhe vërtetim i hajrit. Kur ta shihni këtë, falenderoni All-llahun. A shenja e shejtanit është kthimi kah sherri dhe përgënjeshttrim i të vërtetës, kur ta shihni këtë, kërkoni mbrojtje prej All-llahut.

Njerëzit (duket se) flasin mirë: fjala e të cilit është në përputhshmëri me veprën e tij, ai është ai që e ka fituar hisen e vet, e fjala e të cilit është në kundërshtim me veprën e tij, ai është që e ka shkatëruar veten.

Do ta gjejë ndonjërin prej jush si të vdekur natën. Unë e urrej njeriun të paangazhuar, nuk ka asgjë nga veprat e dynjasë e as të Ahiretit.

Atë që namazi nuk e urdhëron të bëjë punë të këqia dhe nuk e ndalon nga punët e këqia, nuk shton te ai përpos largim nga All-llahu.

Nga bindja është të mos i kënaqësh njerëzit me zemërimin e All-llahut, mos ta falenderosh asnjërin për rizkun e All-llahut, e mos ta qortosh askend për atë që All-llahu nuk ta ka dhënë.

Rizkun e All-llahut nuk e sjell as lakmia e lakmuesit e as nuk e ndalon mosdashja e urrejtësit.

All-llahu me drejtësinë e Tij dhe me mençurinë e tij e ka bërë shpirtin dhe gëzimin në bindje dhe kënaqësi dhe e ka bërë mërzinë dhe brengën në dyshim dhe hidhërim.

Derisa je në namaz, e troket derën e sunduesit, e kush e troket derën e Sunduesit, ia hapë atij.

Unë me të vërtetë e vërej njeriun që e ka harruar diturinë të cilën e ka ditur, për shkak të një gabimi (mëkati) që e ka bërë.

Bëhuni burime të diturisë, pishtarë të udhëzimit, orënditë e shtëpive, kandile të natës, me zemra të reja (të ripërtirra), me rroba të vjetra, (për veprat juaja) t'i njoftoni banorët e qiellit dhe ti fshehni nga banorët e tokës.

Zemrat kanë epsh dhe pasoja, shfrytëzoni (rini gati) gjatë epshit të tyre dhe të paraqiten, e leni kur ata pushojnë dhe kalojnë.

Nuk është dituria në transmetimet e shumta, por dituria është hashje (frikërespekti ndaj All-llahut).

Ju e shihni kafirin me trup më të shëndoshë dhe me zemër më të sëmurë, ndërsa

do ta gjeni besimtarin me zemër më të shëndoshë dhe me trup më të sëmurë. Pasha Allahun, po tu sëmuren zemrat e tu shëndoshen trupat e juaj do të bëheni më të dobhtë te All-llahu se bubuzhinga.

Robi nuk e arrin vërtetësinë e imanit vet derisa të përjeton kulminacionin e imanit, e nuk e arrin kulminacionin e imanit derisa të jetë varfëria më e dashur se pasuria, modestia se sa fama, derisa të jen te ai të njejtë lavdëruesi për të dhe kritikuesi i tij.

(Do të vjen koha që) Njeriu (do të) del nga shtëpia e tij duke e pasur me vete dinin e vet dhe kthehet e nuk ka me të gjë.

Vjen njeriu dhe nuk posedon për vete që i bën dëm e as dobi, i bëjnë be se në (dynja) i ka shijuar kënaqësitë dhe u ka bërë pengesa tjerëve, kthehet dhe nuk do të plotëson nga nevojat e veta gjë dhe nuk do të mundet ta mbron veten nga zemërimi i All-llahut.

Po të më nënçmojnë duke më thënë qen, do të kisha pasur frikë se mos po shëndrohem në qen.

Mëkati është pragu i zemrës.

Me çdo gëzim ka lumturi dhe nuk mbushet me mjeshtri e mos të mbushet me ibret (këshillë), e çdo njëri prej jush është mysafir dhe pasuria e tij është borxh a mysafiri është udhëtarë, e borxhi duhet kthyer te pronari.

Në kohën e fundit (ahiru zeman) njerëz që do ti kene punët më të mira qortimin (mallkimin) mes tyre, i quajnë gjëra të mykura. Kur të dëshiron njeriu nderon veten, le të sillat me njerëzit ashtu siç dëshiron të sillen me te.

E vërteta është e rëndë (e vështirë) për ta parë, ndërsa batili (e kota) është e lehtë për ta parë, mund të ndodhë që një epsh të shkaktojë brengosje të gjatë.

Ska gjë në ftyrë të tokës që ka nevojë të mbyllet gjatë përpos gjuhës.

Kur të shfaqet në një vend zinaja (imoraliteti) dhe kamata është dhënë leja për shkatërimin e saj.

Kush mundet prej jush ta bën depon e vet në qiell atje ku nuk e ha krimbi, e as nuk e arrin vjedhësit, le ta bën se zemra e tij është me depon e tij.

Mos të emiton (mos ta bën tekli) askush në fe ndonjë njeri që nëse ai beson, beson (ti) e nëse nuk beson ai (bën kufër) nuk beson (ti). E nëse e keni domosdo të pasoni, pasoni atë që ka vdekur, se i gjalli nuk është e sigurtë nga sprovat.

Asnjëri nga ju mos të jetë imm'aten! Të pranishmit kanë pyetur çka është um'atu? Ka thënë: Thotë unë jam me njerëzit tjerë, nëse udhëzohen, udhëzohem, e nëse devijojnë, devijoj, le ta vendos secili veten e vet që nëse mohojnë (bëjnë kufër) njerëzit mos të bën kufër.

Një njeri i ka thënë (Abdull-llah ibën Mesudit): mi mëso do fjalë përmbledhëse dhe të dobishme. Abdull-llah ibën Mesudit i ka thënë: adhuroe All-llahun dhe mos i përshkruaj shok, vazhdo me Kur'anin deri aty ku të shpjerë, kush të vjen me hak (vërtetësi), pranoe prej tij, edhe nëse është i largët dhe i urrejtur, e kush të vjen me të shtrembtën, refuzoja edhe nëse është i afërt dhe i dashur.

E sjellin robin në Ditën e Gjykimit dhe i thonë: dorëzoe emanetin tënd! Ai thotë: o Zot prej nga pasi që është zhdukur dynja-ja e më është paraqitur forma e saj në ditën që u muar në fund të Xhehenemit. Zbret aty e merr dhe e vëndon në supët e tij dhe hip me të derisa të mendon se ka dalur me të, bjen ajo dhe pas asaj bjen edhe ky aty përgjithmonë.

Lype zemrën tënde në tre vende: në ndigjimin e Kur'anit, në përmendjen e All-llahut dhe në kohët e lira. Nëse nuk e gjen në këto vende, kërko prej All-llahut të të dhuron zemër se ti nuk ke zemër.

Xhunejdi ka thënë: kam hyrë te një i ri dhe më ka pyetur për teuben, e unë iu përgjigja, më pyeti për vërtetësinë e saj e unë i thashë: ta shtrishë mëkatin para syve tu derisa të vdesësh. Më tha: Eh, kjo nuk është vërtetësia e teubes. Po cila është e vërteta e teubes te ti o djalosh? E pyeta. Tha: ta harosh mëkatin. Pastaj më la dhe shkoi. E si është ajo te ti o Ebu Kasim (dmth. Abdullah ibën Mesudi)? I thashë: është ashtu siç ka thënë ai djalo-shi. Si? Pyeta. Pastaj i tha: kur të jesh me të ndonjë gjendje e pastaj më shëndrron prej gjendjes së ngurtë në gjendje të butë, përmendja ime e ngurtësisë në gjendje të rahatshme është ngurtësi.

Ibën Kajjim El-Xhevziije
Marrë nga libri "El-Fevaid"
Solli në shqip: Ali Shaban Tanusha

Defektet në rrugën e dijes II

5- Nuk duhet nënçmuar dijen

Dijetarët e selefit, radijall-llahu anhum, kanë formuar një rregull përmbledhës në këtë drejtim duke thënë: "Te dija shkohet dhe dija nuk shkon te askush".

Andaj kur Harun Reshidi kërkoi nga Imam Maliku që të vijë tek ai, refuzoi. Një këshilltari i tij i tha: do ta mer vesh tërë Iraku se e ke thirrë Imam Malikun dhe nuk të ka ardhur, andaj dërgo dikend që ta sjell përdhunshëm. Sërisht i dërgoi Harun Reshidi thirrje, kurse Imam Maliku i erdhi. Kur erdhi Harun Reshidi e pyeti: Ibën Ebi Amr të thërras e ti nuk i përgjigjes thirrjes time! Tha: Emirul-Muminin, më ka treguar Zuhriu nga Harixhe ibën Zjed ibën Thabiti nga babai i tij, i cili ka thënë: Shkruaja shpalljen para Pejgamberit, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, e zbriti ajeti Kur'anor: "Nuk janë të barabartë prej besimtarëve ata që ndejtën (nuk luftuan) dhe ata që me pasurinë dhe me jetën e tyre luftuan në rrugën e All-llahut, ...". (En-Nisa: 95).

Ibën Umi Mektumi ishte pran Pejgamberit, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, e i tha: Jam njeri i verbër, kurse All-llahu zbriti ajete që flasin për vlerën e xhihadit, çka të bëj. Pejgamberi, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, tha: "Nuk di", kurse lapsi im ishte i lagur akoma nuk ishte tharrë derisa ra kofsha e Pejgamberit, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, në kofshën time e ma rëndoi këmbën, sa që u frikova se do të ma thërmon kofshën, pastaj i kaloi dhe zbriti ajeti: "...me përjashtim të

atyre që ishin të penguar pa vullnetin e vet". (Transmeton Buhariu dhe Muslimi).

Emirul-Muminin, një shkronjë që e kanë sjellur Xhibrili dhe melaqet nga një largësi prej pesë mijë vite udhëtim, a nuk duhet ta nderoj dhe madhëroj?!

Nëse All-llahu të ka nderuar me këtë dije dhe taka dhënë këtë pozitë, mos u be prej atyreve që e e ulin krenarinë e dijes dhe të ulesh edhe ti.

Harun Reshidi i tha: eja që të mësojmë dhe të dëgjojmë prej teje.

Tha: All-llahu të përmirësoftë, te dija shkohet e dija nuk të vjen.

Tha: vijmë dhe i pengojmë njerëzit që të jenë aty derisa të largohemi. Tha: nëse dija u ndalohet masës së gjërë, atëherë nuk i ban dobi as elitës e as masës së gjërë.

Harun Reshidi i tha: do të lexosh para meje kur të vijë.

Tha: skam lexuar para askujt prej që moti dhe nuk lexoi para askujt.

Harun Reshidi tha: cakto dikend që të lexojë e ne do të dëgjojmë.

Tha: kjo të mbetet ty të vendosish.

Shkoi Harun Reshidi te shtëpia e Imam Malikut dhe u ul në karige, kurse Imam Malik u ul në vendin ku ulej kur ua mësonte njerëzve hadithin e tha: Emirul-Muminin, banorët e qytetit tim të gjithë dojnë modestinë. Atëherë zbriti Harun Reshidi nga karigeja dhe u ul para Imam Malikut duke u treguar modest ndaj dijes së tij dhe duke iu nënshtruar fjalës së tij.

Kështu shkoi një kohë Harun Reshidi te shtëpia e Imam Malikut që të mësojë prej tij dhe të mer hadithe, kurse në këto tubime lexonte Mean ibën Isa El-Fezariu". (Shiko: "Imam Maliku", dr. Mahmud Abdul-Mutexheli Halife, fq. 50).

Asnjëherë në historinë e umetit islam nuk ka patur njerëz më krenar se dijetarët. Mbretërit i sundonin njerëzit, kurse dijetarët i sundonin mbretërit. Normal është të ndodh kjo pasi që ata ishin bartësitë e trashëgimisë së pejgamberllëkut dhe lidhja mes Pejgamberit, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, dhe njerëzve.

Imam Ibën Abdul-Berri, rahimehull-llah, transmeton me sened të tij nga Sufjan Theuriu, rahimehull-llah: "Një kohë njerëzit më të zgjedhur, më të ndershëm dhe që dalloheshin në fe ishin ata që shkonin tek paria e tyre dhe i urdhëronin në të mirë dhe i ndalonin nga e keqeja, kurse ndër ta ishin ata që qëndronin në shtëpitë e tyre dhe nuk e bënin këtë detyrë, askush nuk përfitonte prej tyre e as që i përmendte dikush. Pastaj erdhëm në një kohë kur tek paria shkonin njerëzit më të këqinjë dhe ata i urdhëroni dhe ndalonin, kurse ata që qëndronin në shtëpitë e tyre ishin më të mirët". (Shiko: "Xhamiu Bejanil-Ilmi", 1/ 184).

Kur e themi këtë gjë e kemi parasysh se shumë njerëz nuk mund të bëjnë dallim mes modestisë dhe nënçmimit dhe krenarisë dhe mendjemadhësisë, andaj edhe ka nevojë për të bërë një sqarim në këtë drejtim për të eliminuar keqkuptimet dhe paqartësitë.

Dallimi mes modestisë dhe nënçmimit

Imam Ibën Kajimi, rahimehull-llah, thotë: "Dallimi mes modestisë dhe nënçmimit qëndron në këtë fakt: modestia lind si rezultat i njohjes së All-llahut, Emrave dhe Cilësive të Tij, madhërimit, dashurisë dhe nderimit të

Tij dhe njohjes së vetvetes, detalet, mangësitë dhe defektet e veprave të tij. Tërë kjo e lind modestinë.

Modestia është: thyerje e zemrës para All-llahut, përlulje dhe mëshirë ndaj njerëzve, ndaj askujt nuk mendon se ka merita, nuk mendon se dikush i ka hak, përkundrazi mendon se njerëzit kanë merita ndaj tij dhe se ky u ka borxh atyre. Këtë moral ja jep All-llahu atij që e do, e nderon dhe e afron.

Nënçmimi është: veprim i ulur dhe i thjeshtë dhe ofendim e flijimi i vetes për të fituar lakmi dhe epshe të veta, ashtu sikurse e nënçmon njeriu vetveten për të fituar epshet e tij, ose nënçmimi i njeriut ndaj atij që kërkon interesat e tij prej tij. Tërë kjo është nënçmim dhe nuk është modesti, kurse All-llahu, azze ve xhel-le, e do modestinë dhe e urren nënçmimin dhe përluljen.

Pejgamberi, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, ka thënë: "All-llahu më ka shpallur: jeni modest dhe mos të mburret askush ndaj askujt dhe mos ti ban zullum askush askujt". (Muslimi).

A ka argument më të madh për krenarinë e dijes dhe flakjen e nënçmimit të dijes që ka qenë i pranishëm në kohën e dijetarëve, se sa rasti i Imam Ahmedit përball sprovës së tij mbi çështjen e mendimit se Kur'ani është i Krijuar.

Salih ibën Ahmed ibën Hanbeli thotë: babai im dhe Muhamed ibën Nuhi të lidhur në pranga u dërguan në Enbar. Ebu Bekër El-Ahvali e pyeti babën tim: Ebu Abdullah, nëse të kërcënohen me shpatë a i nënshtrohesh mendimit të tyre? Tha: jo. Vazhduan udhëtimin e tyre. Babai im tregonte: ecëm në rrugë derisa arritëm te vendi që quhej Er-Rehbe (një vend mes Rikas dhe Bagdatit në bregun e Eufratit) dhe ishte natë. Na erdhi një njeri e tha: kush është Ahmed ibën Hanbeli? I thanë: ky është. I tha atij që e udhëhiqte devenë: ngadal, e pastaj tha: shi-

ko, mos u frikëso nëse vritesh dhe hyn në xhennet, e pastaj tha: të la në amanet të All-llahut dhe eci. Pyeta për te, e më thanë: është njeri nga fisi Rebia, din poezinë, e përmendin për të mirë dhe ka emrin Xhabir ibën Amir. Imam Ahmedi, rahimehull-llah, thotë: që nga ditë që rrash në këtë çështje nuk kam dëgjuar fjali më të fuqishme se fjalia e këtij beduinit që më foli në Rehbe, kur më tha: Ahmed nëse të vret e vërteta vdes shehid e nëse jeton jeton i lavdëruar, kjo ma forcoi zemrën.

Edhe Muhamed ibën Nuhi, rahimehull-llah, qëndroi me Imam Ahmedin me një qendresë të madhe.

Imam Ahmedi, rahimehull-llah, thotë: Ska parë asnjë njeri më të përmbajtur në çështjet e fesë së All-llahut se sa Muhamed ibën Nuhi edhe pse ishte shumë i ri dhe nuk dinte aq shumë. Shpresoj ti ka përfunduar jeta në të mirë. Një ditë ai më tha: Ebu Abdullah, kujdes, ke frikë All-llahun, ti nuk je si unë, je njeri që të kanë shembull tjerët, mbarë njerëzit sytë i kanë kah ti dhe presin se çka do të thuash, andaj ke frikë All-llahun dhe qëndro në këtë fe. Vdiq ky djalosh e unë ia fala namazin e xhenazës dhe unë e varosa.

Imam Ahmedi qëndroi në burg tridhjet muajë, pastaj Mutesimi kërkoi që të debatojë Imam Ahmedi me Ibën Ebi Duadin, i cili ishte koka e mutezilitëve në atë kohë dhe normalisht se argumentet ishin në anën e Imam Ahmedit, mirëpo Mutesimi insistonte që Imam Ahmedi të pranonte mendimin e tyre dhe për këtë gjë i kërcënohej me rrahje dhe vrasje.

Mutesimi përdorte metoda të ndryshme ta detyron Imam Ahmedin të bie në mendimin e tyre, saqë i tha: po më dhimbesh aq sa më dhimbëset djali im Haruni, andaj prano mendimin tonë. Imam Ahmedi i thoshte: më sillni argument nga Libri i All-llahut dhe nga Sunneti i Pejgamberit, sal-lallahu alejhi ve

sel-lem. Kur nuk pranoi Imam Ahmedi, urdhëroi Mutesimi që të rrihet me kërbag. I ngrëni Imam Ahmedi nëntëmbëdhjet kërbag. Kur u rrah me këto kërbag u ngrit Mutesimi dhe i tha Imam Ahmedit, pse po e mbyt vetveten, po më dhimbësesh. Kurse xhelati e shponte me shpatë në trupin e tij e i thoshte: dëshiron që tërë këta ti fitosh? Disa tjerë thoshin: halifeja të qëndron mbi kokë, kurse ti refuzon. Disa thonin: gjaku i tij le të jetë në qafën time, vraje, etj.

Ai përsëri e thirte Imam Ahmedin në mendimin e tyre, kurse Imam Ahmedi sërish i përsëritte të njëjtat fjalë: me jepni argument nga Kur'ani dhe Sunneti i Pejgamberit, sal-lallahu alejhi ve sel-lem, atëherë unë e pranoj atë mendim. Atëherë urdhërohej xhelati që ta rrah sërish. Kështu u përsërit kjo skenë disa herë, derisa thotë Imam Ahmedi: u alivanosa dhe kur u kthjella pash se nuk jam i lidhur në pranga. Një njeri që ishte aty më tha: të kemi hedhur me fytyrë për toke, kemi shtrirë mbi teje hastër dhe të kemi shkelur. Kurse Imam Ahmedi thotë: këtë aspak se kam ndier.

Kur e lëshuan Imam Ahmedin në shtëpi e sollën një mjek për tia shëruar plagët e kur e pa tha: kam parë njerëz që janë rrahur me një mijë kërbag, mirëpo nuk kam parë plagë kaq të mëdhaja. Mjeku erdhi disa ditë për t'ia shëruar plagët e mëdhaja. Një ditë tha: duhet të presim këtë copë mishi, solli thikën dhe filloi ta pret atë copë mishi, kurse Imam Ahmedi duronte dhe falënderonte All-llahun dhe me lejen e All-llahut u shërua. Mirëpo vendet e lëndimeve i dhimbnin edhe më vonë po edhe i kishin mbetur gjurmët e rrahjes në trupin e tij. (shiko librin "Fevaid ve Shevahid min Mihnetil-Imam Ahmed", të autorit Ibrahim ibën Abdullah El-Gamidi).

Imam Ahmedi qëndroi në këtë sprovë derisa e meiroi Imamllëkun dhe ju bë shenjë e

pandarë e tij, andaj çdo herë që përmendet emri i tij, përmendet edhe epiteti dhe grada e tij. Imam Ahmedi nuk u bë Imam me nënçmimin dhe uljen e dijes para tiranisë së pushtetit zullumqar por duke e ngritur lart dijen dhe duke u mburrë me të.

Dijetarët e selefi shumë e kanë ruajtur dijen dhe nuk e kanë nënçmuar veten e tyre. Transmeton Hatib Bagdadiu, rahimehull-llah, me sened të vetin nga Hamdan El-Isbahaniu, i cili ka thënë: "Isha te Sheriku e i erdhi një fëmijë i Mehdiut (Halifes), u mbështet për muri dhe e pyeti për një hadith, mirëpo ky as nuk u kthye kah ai. Ia përsëriti pyetjen, kurse ky as nuk e përfilli. Atëherë i tha: si duket je duke i nënçmuar fëmijët e Halifes. Iu përgjigj: jo, por dija është më i bukur te pronarët e tij se sa ta humbin. Pastaj u ul në gjunjë dhe e pyeti. Sheriku tha: kështu kërkohet dija". (Shiko: "El-Fekihu Vel-Mutefekihu", 1/ 31).

Transmeton Imam Daremiu, rahimehull-llah, në Sunenin e tij nga Dahak Ibën Musa, i cili thotë: Pasiqë Sulejman Ibën Abdul-Melikut arriti në Medinë në udhëtimin e vet për në Mekke, kërkoi që të takohet me ata që kanë parë as'habët e Muhammedit, sal-lallahu alejhi ve sel-lem, i thanë: është dijetari i famshëm i Medinës, Ebu Hazimi.

Dërgoi disa njerëz që ta sjellin dhe kur erdhi i tha: pse kaq indiferent ndaj meje je, të gjithë fytyrat e rëndësishme të Medinës erdhën të më shohin, kurse ti nuk erdhe. Tha: Emirul-Muminin, mos thuaj një gjë që s'është ashtu. Nuk më ke njohur para kësaj dite e as që unë të kam parë më herët (dmth. Ne nuk njihemi që të konsiderohet kjo indiferencë).

U drejtua Sulejmani nga Muhamed ibën Shihab Ez-Zuhriu e i tha: të saktën e tha hoxha, kurse unë gabova.

Pastaj Sulejmani e pyeti:

Pse e urrejmë vdekjen?

Ebu Hazimi iu përgjigj: Sepse e rrënuat ahiretin kurse e ndërtuat dunjanë, pastaj nuk keni dëshirë që të transferoheni prej vendit të ndërtuar në vend të rrënuar.

Sulejmani: Po si do të takohemi nesër me All-llahun, subhanehu ve teala?

Ebu Hazimi: O Emiril-Muminun, vepërmiri do të takohet me All-llahun, subhanehu ve teala, ashtu siç takohet kurbetçiu me familjen e vet, kurse vepërkeqi sikur kur takohet robi me zotëriun e vet.

Sulejmani qau dhe tha: Po ta dija se ç'kam te All-llahu, subhanehu ve teala.

Ebu Hazimi: Ekspozoji veprat tuaja Kur'anit të Madhëruar. All-llahu, subhanehu ve teala, thotë: "Të mirët do të jenë në Xhennet, kurse të këqinjët në Xhehennem."

Sulejmani: Ku është mëshira e All-llahut, subhanehu ve teala?

Ebu Hazimit: Afër bamirësve.

Sulejmani: Kush është robi më i ndershëm i All-llahut, subhanehu ve teala?

Ebu Hazimi: I devotshmi dhe bamirësi.

Sulejmani: Cila vepër është më e mira?

Ebu Hazimi: Kryerja e farzeve dhe largimi nga haramet.

Sulejmani: Cila lutje pranohet?

Ebu Hazimi: Lutja e atij që i është bërë mirë drejtuar Atij që i ka bërë mirë.

Sulejmani: Cila sadaka është më e mirë?

Ebu Hazimi: Sadakaja që i jepet lypësit nevojtar, kur ska njeriu dhe që nuk e përmend dhe nuk mburret me te.

Sulejmani: Cila fjalë është më e drejtë?

Ebu Hazimi: Thënia e të vërtetës para Atij që i frikohesh dhe e shpreson.

Sulejmani: Cili besimtar është më mendjeprehti?

Ebu Hazimi: Njeriu që i zbaton urdhërat e All-llahut dhe i udhëzon njerëzit drejt tyre.

Sulejmani: Cili besimtar është ahmak?

Ebu Hazimi: Njeriu i cili bën gabim për hirë të epshit të vëllaut (shokut), pra ky është zullumqar, sepse shet ahiretin e vet për dunjanë e tjetrit.

Sulejmani: Ç'thua për gjendjen tonë?

Ebu Hazimi: Mos më detyro të përgjigjem!

Sulejmani: Patjetër, kjo është këshillë të cilën ti ma dhuron mua.

Ebu Hazimi: Prindërit tuaj i mposhtën njerëzit me shpatë, morën këtë mbretëri me dhunë, pa konsultim dhe pajtim të muslimanëve, aq sa u vranë shumë njerëz dhe shumë të tjerë u transferuan. Po ta dija se ç'thanë dhe ç'u tha.

Një njeri prezent tha: Sa fjalë të keqe the!

Ebu Hazimi: All-llahu, subhanehu ve teala, ka marrë besë prej dijetarëve që ta sqarojnë dhe mos ta fshehin të vërtetën.

Sulejmani: Si të veprojmë që ta përmirësojmë gjendjen e njerëzve?

Ebu Hazimi: Duhet lënë ashpërsinë, duhet kapur për litarin e fortë (fenë) dhe duhet ndarë drejt.

Sulejmani: Si mund ta realizojmë këtë?

Ebu Hazimi: Të marrësh prej njerëzve mallin me leje të tyre dhe t'ua japish atyre që e meritojnë.

Sulejmani: Pse nuk udhëton me ne e të fitojmë prej teje dhe ti të fitosh prej nesh?

Ebu Hazimi: Zoti na ruajtë.

Sulejmani: po pse?

Ebu Hazimi: Kam frikë të mbështetem tek ju e të më shijojë All-llahu denime të dyfishta në dynja dhe ahiret.

Sulejmani: Kërko, ç'ke nevojë!

Ebu Hazimi: Të më shpëtosh nga zjarri i Xhehennemit dhe të më fusësh ne Xhennet.

Sulejmani: Nuk mund ta bëj një gjë të tillë.

Ebu Hazimi: Nuk kam nevojë tjetër.

Sulejmani: lutu për mua.

Ebu Hazimi: All-llahu im, nëse Sulejmani është miku Yt lehtësoja mirësinë e dynjasë

dhe ahiretit, e nëse është armiku Yt kape për koke drejt asaj që e Do dhe je i Kënaqur me te.

Sulejmani: vetëm.

Ebu Hazimi: shkurtë dhe shumë nëse e meriton, e nëse nuk e meriton nuk ban dobi nëse e hedhi nga harku pa pe.

Sulejmani: më këshillo.

Ebu Hazimi: do të jap këshillë të shkurtë: madhëroje dhe mos lejo që të sheh aty ku ta ka ndaluar ose mos të gjejë aty ku të ka urdhëruar.

- U ngrit dhe shkoi.

Kur u largua Sulejmani ia dërgoi 100 dinar ari, e i tha: shpenzoi se edhe aq ke te unë, mirëpo Ebu Hazimi i refuzoi dhe i tha: Emirul-Muminin, Zoti më ruajt që pyetjet e tuaj drejtuar mua të jenë lojë, kurse përgjigjet e mija dhënë ty përfitim material, këtë nuk e dua për ty e si të dua për vete.

Pastaj ia tregoi një mesele.

Musa ibën Imrani kur kaloi kah uji i Medjenit dhe i gjeti barinj të duke u dhënë ujë kafshëve të tyre, në mesin e tyre i pa edhe dy vajza që pritnin rend, e ato thanë: "E kur arriti ujin e Medjenit, aty gjeti një grumbull njerëzish që po i jepnin bagëtisë ujë, e pak më larg prej tyre vërejt dy gra që po i ndalnin (kafshët e tyre) e u tha: "E çka është puna e juve dyjave?" Ato që të dyja i thanë: "Ne nuk u japim ujë deri që të largohen barinjtë, kurse babai ynë është shumë i vjetër!" Atëherë ai u dha ujë (kafshëve) të atyre, pastaj u largua anash nën një hije e tha: "O Zoti im, unë kam nevojë për çkado që të më japësh!" (El-Kasas: 23- 24).

E bëri këtë lutje sepse ishte i uritur, por kërkoi nga All-llahu e nuk kërkoi prej njerëzve. Këtë gjë nuk e kuptuan barinjtë, por e kuptuan vajzat. Kur u kthyen te babai i tyre ia treguan këtë rast babait të tyre, e ai ishte Shuajbi, alejhisselam. Ky u tha: ky është nje-

ri i uritur e i tha njëres: shko e thirre. Kjo shkoi për ta thirrë dhe i tha: babai ynë të thërret që të jep pagën për atë që na ndihmove në dhënien ujë bagëtisë. I erdhi rëndë Musait, alejhisselam, kur ia përmendi:

"... që të paguajë ty shpërblimin për atë që na u dhe (bagëtisë) ujë!". (El-Kasas: 25).

Mirëpo e kishte patjetër që të shkoi, sepse ishte në mes kodrave i uritur dhe i vetmuar. Kur u nis pas saj frynte era dhe ia përshkruante trupin kësaj vajze, andaj i tha ti ecë pas meje dhe ma trego rrugën. Kur hynë te Shuajbi, darka ishte shtruar e Shuajbi i tha: ulu të darkosim. Musai i tha: Zoti na ruajtë. Shuajbi i tha: po pse, a nuk je i uritur. Musai tha: po, por kam frikë mos të jetë kjo kompenzim i asaj që u ndihmova vajzave për ti dhënë ujë bagëtisë, sepse unë jam nga një familje që nuk shesim fenë edhe nëse krejt tokën nga ari na japin. Shuajbi i tha: jo djalosh, por kjo është shprehi ime dhe e gjyshërve të mi: i nderojmë mysafirët dhe u japim njerëzve ushqim. Atëherë u ul Musai që të hajë.

Nëse këto një qind dinar janë kompenzim për atë që të tregova, dije se coftina, gjaku dhe mish i i dërrit në raste të nevojës janë më hallall se kjo, e nëse është nga bejtulmali ka edhe shumë tjerë si unë, e nëse na barazon unë skam nevojë për këtë pasuri".

Krahas kësaj fotografie të ndritshme të dijetarëve që e ruanin dijen dhe e ngritnin shumë lartë dhe nuk lejonin që dikush ta nëpërkëmbë dhe të luajë me te, kemi njerëz që për hatër të pushtetit dhe autoriteti e ndrojnë dhe shtojnë në fe.

Tregohet se një njeri me emër Gajath ibën Ibrahim kishte jyrë të Halifeja Mehdiu dhe e kishte parë duke luajtur me pllumba dhe filloi të recitoi një hadith nga Pejgamberi, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, se "garimi lejohet vetëm në gjuajtje me shigjeta, deve

dhe kalë" (sahih, Ebu Davudi, Tirmidhiu dhe tjerët), e këtij hadithi ia shtoi edhe në pllumba. Mehdiu kuptoi se ky e shtoi këtë pjesë për tia bërë qejfin, andaj urdhëroi që të therren të gjitha pllumbat që i kishte.

Dijetarët e vërtetë nuk e ulin kokën e as zemrën para askujt tjetër përpos All-llahut, subhanehu ve teala, me ta ngritet dija dhe ata ngriten me dijen, ata e ruajnë dijen dhe me te ruhen edhe ata. All-llahu na bëftë të këtillë. Amin.

6- Mendjemadhësia dhe mburrja

Njeriu të ndihet krenar me dije dhe ta ruan ate, kjo sdo të thotë mendjemadhësi e as mburrje, sepse mendjemadhësia dhe mburrja janë cilësi të urrejtura, ato nuk i dëshiron as një besimtar i thjeshtë e jo më ai që miret me dije.

All-llahu, azze ve xhel-le, ka qortuar mendjemadhësinë në shumë vende në Kur'an, duke thënë: "Unë do t'i zbraps nga argumentet e Mia ata të cilët pa pasur të drejtë bëjnë kryelartësi në tokë, të cilët edhe nëse shohin çdo argument nuk besojnë, dhe nëse shohin rrugën e shpëtimit nuk e marrin atë rrugë, e nëse e shohin rrugën e gabuar ata e marrin atë rrugë. Këtë (këtë verbërim të tyre), ngase ata i konsideruan të rreme faktet Tona dhe ngase i lanë pas dore ato". (El-Araf: 146).

"Nuk ka dyshim se ata që përgënjeshtrojnë argumentet Tona dhe nga mendjemadhësia u larguan prej tyre, atyre nuk u hapen dyert e qiellit dhe nuk do të hyjnë në xhennet deri të përbirojnë deveja nëpër vrimën e gjilpërës. Ja, kështu i shpërblejmë kriminelët". (El-A'raf: 40).

"E kur u thamë engjëjve: përlunini (bini në sexhde) Ademit, ata menjëherë iu përlun, me përjashtim të iblisit (djallit). Ai refuzoi

dhe u mbajt në të madh dhe u bë pabesimtar". (El-Bekare: 34).

"Mesihu nuk tërhiqet prej asaj se është rob i All-llahut, nuk tërhiqet as engjëjt më të zgjedhur. Kush tërhiqet prej adhurimit ndaj Tij dhe bën mendjemadhësi, Ai do t'i ringjallë dhe do t'i tubojë të gjithë pranë Tij. E përsa u përket atyre që besuan dhe vepruan mirë, atyre do tu përmbushet shpërblimi i merituar, por edhe do t'iu shtohet prej dhuntisë së Tij. Përsa i përket atyre që u tërhoqën dhe mbajtën veten kryelartë, ata do t'i ndëshkojë me një ndëshkim fort të dhëmbshëm dhe pos All-llahut nuk do t'i gjejnë vetes as mbrojtës as ndihmës". (En-Nisa: 172- 173).

"Është e vërtetë se All-llahu e di atë që e fshehin dhe atë që e shfaqin haptazi dhe se Ai nuk i do arrogantët". (En-Nahl: 23).

"...e ata që nga mendjemadhësia i shmangen adhurimit ndaj Meje, do të hyjnë të nënçmuar në xhehennem". (Gafir: 60).

"...sot, për shkak se keni bërë mendjemadhësi në tokë pa të drejtë dhe për shkak se nuk respektuat urdhrat e Zotit, do të shpërbleheni me dënim nënçmues". (El-Ahkaf: 20).

"... Po kështu All-llahu vulos çdo zemër të arrogantit, të zullumqarit". (Gafir: 35).

Këto ajete janë vetëm disa prej shumë ajeteve që flasin për këtë ves shumë të keq dhe të rezikshëm për secilin njeri, ai që dëshiron ti dije të gjitha ajetet që flasin për këtë ves le ti drejtohet Kur'anit, Librit të All-llahut, azze ve xhel-le, se aty i gjen të gjitha këto edhe ma shumë se kjo.

Edhe hadithet e Pejgamberit, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, që kanë folur mbi këtë ves janë të shumta prej tyre do ti përmendim vetëm disa:

Pejgamberi, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, ka thënë: "Nuk hyn në xhennet ai që në zemrën e tij ka sa një grimcë atomi mendje-

madhësi. Një njeri tha: nëse një njeri dëshiron që të ketë rrobat dhe këpucët e mira. Tha: All-llahu është i bukur dhe e do bukuri-në, kurse mendjemadhësi është refuzimi i të vërtetës dhe nënçmimi i njerëzve". (Muslimi).

Ebu Seid El-Hudriu, radijall-llahu anhu, tregon se Pejgamberi, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, ka thënë: "Debatuan Xhenneti dhe Zjari. Zjari tha: te unë jan tiranët dhe mendjemëdhentë, kurse xhenneti tha: te une jan të dobtit dhe të ngratët e muslimanëve. All-llahu gjykon mes tyre duke thënë: xhennet, ti je Mëshira ime, me ty mëshiroj atë që dua unë, kurse zjarit i tha: ti je denimi lm dhe me ty denoi ata që dua. Dyjat Unë do ti mbushi". (Muslimi).

Ebu Hurejre, radijall-llahu anhu, tregon se Pejgamberi, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, ka thënë: "Një njeri i veshur me petka të bukura, i pëlqente vetvetja, me kokë të krehur dhe ecte me mendjemadhësi, duke qenë në këtë gjendje All-llahu bëri që ta vithisë toka dhe ai mbetet në këtë gjendje deri në ditën e Kijametit". (Buhariu dhe Muslimi).

Ebu Hurejre, radijall-llahu anhu, tregon se Pejgamberi, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, ka thënë: "All-llahu, teala, ka thënë: Krenaria dhe Mendjemadhësia janë petku lm, ai që mundohet t'ma merr njërrën prej tyre do ta denoj". (Muslimi).

Llojet e mendjemadhësisë

"Dije se mendjemadhësia ndahet në të dukshme dhe të brendshme. Mendjemadhësia e brendshme është veti në shpirt, kurse mendjemadhësia e dukshme është ajo që e manifestojnë gjymtyrët. Emri mendjemadhësi më shumë u përket asaj që është në shpirt se sa asaj që e manifestojnë gjymtyrët, sepse veprat janë rezultat i kësaj vetie.

Kjo veti shkakton edhe veprime, andaj kur duken veprimet e mendjemadhësisë në gjymtyrë thuhet: u tregua mendjemadh, e nëse është kjo veti në shpirt thuhet: është mendjemadh.

Njeriu është mendjemadh atëherë kur është në mesin e njerëzve tjerë dhe mendon se është mbi ta për shkak se posedon cilësi të plota ma shumë se ata.

Ky njeri nëse debaton ose polemizon nuk pranon që dikush ti përgjigjet atij edhe nëse këshillohet nuk e pranon atë këshillë, kurse nëse jep këshillë është i vrazhdë, e nëse i refuzohet ndonjë fjalë e tij hidhërohet, nëse mëson dikend aspak nuk ka mëshirë dhe dhembshuri ndaj atyre që i mëson, por i nënçmon, i qorton, i shfrytëzon dhe ua përmend ato të mira që ua ka bërë, masën e gjërë e shikon sikur të jenë gomar, i trajton si injorantë dhe i nënçmon.

Veprat që burojnë nga kjo veti janë të shumta, ato janë aq shumë saqë nuk mund të numërohen, andaj edhe nuk ka nevojë që ti rendisim, sepse ato janë të njohura.

Kjo është mendjemadhësia, ky defekt është shumë i madh, dëmin e ka të hatashëm, saqë shkakton edhe shkatërrimin e elitës. Mjafton për keqësinë e kësaj vetie hadithi i Pejgamberit, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem: "Nuk hyn në xhennet ai që në zemrën e tij ka sa një grimcë atomi mendjemadhësi". (Muslimi). (shiko: "Tehdhibu Ihjai Ulumudin", Abduselam Harun, 2/ 128).

Dallimi mes mendjemadhësisë dhe prestigjit

Shumë herë njerëzve u përzihet prestigji me mendjemadhësinë dhe e kundërta, kjo ndodh për shkak se dallimi është shumë i hollë mes mendjemadhësisë dhe prestigjit dhe këtë nuk mund ta hetojnë shumica e njerëzve.

Imam Ibën Kajim El-Xhevie, rahimehull-llah, thotë: "Dallimi mes prestigjit dhe mendjemadhësisë qëndron në:

- Prestigji është gjurmë prej gjurmëve të mbushjes së zemrës me madhërim, dashuri dhe respekt të All-llahut. Kur të mbushet zemra e njeriut me këto elemente, atëherë mbushet me nur- dritë, zbret në te qetësia, vesh petkun e prestigjit, fytyra e tij rezaton ëmbëlsi dhe dinjitet, mbushet kjo zemër me dashuri dhe prestigj, mallëngjohen për te zemrat, kënaqen sytë dhe rehatohen zemrat, andaj fjala e tij është nur, hyrja e tij është nurë, dalja e tij është nurë, vepra e tij është nur, nëse hesht ka dinjitet, e nëse flet ua pushton zemrat dhe veshët njerëzve.

- Kurse mendjemadhësia është gjurmë prej gjurmëve të mburrjes dhe zullumit që gjinden në zemrën e atij që është mbushur me injorancë dhe padrejtësi, nga e cila zemër është larguar adhurimi e ka zbritur mbi te mllefi. Ky njeri i shikon njerëzit me bisht të syrit, në mesin e tyre ecë me mendjemadhësi, sillet me ta me egoziëm dhe pa altruizëm e maturi, nuk ia fillon me selam me ata që takohet, e nëse ua kthen dikujt selamin sheh se u ka bërë të mirë ma shumë se meritojnë, nuk u jep buzëqeshje kur takohet me ta, morali i tij nuk u jep vend, mendon se askujt si ka borxh, kurse krejt dynjaja u ka borxh, nuk sheh dhuntitë e tyre ndaj tij, por vetëm të vetat ndaj tyre. Ky njeri me këto vepra vazhdimisht largohet prej All-llahut, kurse njerëzit vazhdimisht e nënçmojnë dhe urrejnë". (Shiko: "Er-Ruh", Ibën Kajimi, fq. 316).

Dallimi mes mendjemadhësisë dhe mburrjes

Duke shfletuar literaturën islame që flet për këto smundje shumë delikate dhe shumë të rënda shohim disa dallime që i kanë bërë dijetarët mes mendjemadhësisë dhe mburrjes.

Ata duke folur për mendjemadhësinë tregojnë se mendjemadhësia është një ves që formohet nga bindja se njeriu është i plotë në krahasim me tjerët, kurse mburrja është një ves që nuk kërkon të krahasohet me tjerët por mjafton që ai të mendojë për vehten e tij se ka bërë shumë mirë dhe i haron gabimet dhe të këqijat e tija.

"Mburrja shpie në mendjemadhësi, sepse është njëri prej shkaqeve që e shkaktojnë mendjemadhësinë, kurse nga mendjemadhësia lindin shumë defekte tjera".

Mburrja është kategori dhe lloje.

- **Mburrja para All-llahut.** Ky ves shkakton që njeriu ti harojë mëkatet e veta dhe t'i injorojë ato. Ai disa gabime dhe gjynahe as i kujton e as i hulumton, sepse mendon se nuk ka nevojë ti hulumtojë, andaj edhe i haron, kurse ato që i kujton i zhvlerëson dhe nuk i konsideron të mëdhaja, andaj edhe nuk përpiket që ti përmirëson ose eliminon, por mendon se i falen.

- **Mburrja me adhurime dhe vepra të mira.** Njeriu mburraveç i zmadhon veprat e tija që i ban dhe lavdërohet me to dhe e kushtëzon All-llahun me to, duke haruar se po mos të ishte suksesi dhe përkrahja All-llahut ai asgjë nuk do të mund të arrinte. Pastaj kur një njeri mburret me punën e vet ai nuk i sheh edhe defektet e asaj pune, kurse ai që nuk hulumton defektet e veprave të veta, shumica e mundit që e jep për ato vepra i shkon huq, sepse veprat e dukshme nëse nuk janë të singërta dhe të pastërta nga çdo njollë, zor se bajnë dobi.

- Mburraveci mashtrohet me vetveten dhe mendimin e vet, e ndien veten të sigurtë nga kurthet e All-llahut dhe denimi i Tij, mendon se ka pozitë te All-llahu dhe se veprat e tija i mjaftojnë për të merituar atë pozitë, kurse haron se këto vepra janë dhunti dhe dhura-

te e All-llahut. Kjo veti bëhet shkak që ky njeri ta lavdëron, ngrit dhe zmadhon vetveten.

Njeriu që mburret me mendimin, veprat dhe mendjen e tij pengohet nga përfitimi, pyetja dhe konsultimi, andaj bëhet tiran dhe egoist, nuk pyet ata që janë më të ditur se ai, madje ndodh që ti pëlqejë mendimi i vet i gabuar dhe të gezohet me këtë mendim, andaj nuk dëgjon këshillën dhe porosinë e askujt, por i shikon tjerët si injorantë, insiston në gabimin e vet. Nëse ky mendim ka të bëjë me çeshtje të dynjasë dështon në to, e nëse ka të bëjë me çeshtje të fesë dhe bazave të saja, shkatërrohet në te.

Defekti më i madh i mburrjes është pasiviteti në vepra të mira, sepse mendon se ka fituar dhe se nuk ka nevojë, kurse ai është duke qëndruar në shkatërrim të qartë dhe të padyshimt". (shiko: "Tehdhibu Ihjai Ulumudin", 2/ 138).

Gradët e adhuruesve dhe dijetarëve në çeshtjen e mendjemadhësisë

Të gjithë njerëzit nuk janë një kategori në çeshtjen e mendjemadhësisë, por janë grada të ndryshme.

Imam Ibën Kudame El- Makdesiu, rahimehull-llah, thotë: "Dije se dijetarët dhe adhuruesit në çeshtjen e mendjemadhësisë janë tre kategori:

Një: Njeriu që mendjemadhësinë e ka të ngulitur në zemrën e tij, e mendon veten më të mirë se tjerët, por përpjekët dhe mundohet që të jetë modest. Ky njeri e ka të mbjellur në zemrën e tij pemën e mendjemadhësisë, mirëpo nuk lejon të bëjë degë dhe gjethe.

Dy: Ta manifestojë mendjemadhësinë me gjymtyrët e veta, e ngrit veten nëpër tubime, del para mocanikëve të vet, e qorton atë që nuk sillet me te ashtu sikurse e meriton, dijetari ua kthen fytirën njerëzve dhe i injoron

ata, kurse adhuresi jeton duke i trajtuar tjerët si të fëlliqur. Këta dy kategori njerëz kanë haruar atë me të cilën e ka edukuar All-llahu, azze ve xhel-le, Pejgamberin, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem: "E të jeshë i butë ndaj besimtarëve që të pranuan ty". (Esh-Shuara: 215).

Tre: Ta manifestojë mendjemadhësinë me gjuhën e vet duke pretenduar gjëra të ndryshme që si ka, duke u mburrur, duke e lavdëruar vetveten dhe duke treguar raste të ndryshme për tu lavdëruar para tjerëve". (Shiko: "Muhtesaru Minhaxhul-Kasidin", fq. 292).

Dija dhe mendjemadhësia

Ka shumë gjëra me të cilat njeriu bëhet mendjemadh ndaj tjerëve, prej tyre është dija, veprat, adhurimet, pamja e bukur, etj.

Mirëpo prej të gjithave këto mendjemadhësia me dije është më e rezikshmeja.

Ebu Hamid Gazaliu, rahimehull-llah, thotë: "Mendjemadhësia nga shkaku i dijes është prej defekteve më të mëdhaja dhe sëmundjeve më të përhapura dhe sëmundjeve që shumë vështirë shërohen, përpos se me një mund dhe ashpërsi shumë të madhe. Kjo është kështu sepse pozita e dijes është e madhe te All-llahu dhe e madhe te njerëzit, ka pozitë më të madhe se sa pasuria, bukuria, etj, madje këto gjëra skanë asnjëfar pozite nëse nuk shoqërohen me dije dhe vepra, andaj Kab ibën Ahbari tha: "Edhe dija jep një tirani sikurse pasuria", kurse Omeri, radijall-llahu anhu, ka thënë: "Nëse rrëshqet një dijetar me te rrëshqet e tërë bota".

Si të mbrohet dijetari nga mendjemadhësia

Një dijetar që është sprovuar me këtë ves, mund të pastrohet prej tij duke njohur dy gjëra:

Një: Argumenti i All-llahut ndaj dijetarëve është më i fortë dhe se All-llahu nuk pranon

prej dijetarit as një të dhjetën e asaj që pranon prej injorantit, sepse ai që bën gabim ndaj All-llahut me dije dhe njohje ban gabim më të madh, sepse nuk ka respektuar obligimin që ka për shkak të dhuntisë së All-llahut për dijen.

Dy: Dijetari duhet ta dijë se mendjemadhësia nuk i përkon askujt përpos All-llahut dhe nëse njeriu bëhet mendjemadh me këtë bëhet i urrejtur te All-llahu, subhanehu ve teala, sepse All-llahu do që dijetari të jetë modest...". ((shiko: "Tehdhibu Ihjai Ulumudin", 2/ 136).

Dijetarë duhet të kenë shembull Pejgamberin, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, në modestinë e tij

Imami i dijetarëve, shembulli i adhuresve dhe modeli i besimtarëve, Muhammedi, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, edhe pse kishte pozitën më të lartë, ai ishte shumë modest.

Esved ibën Jezidi, radijall-llahu anhu, thotë: E kanë pyetur, Aishen, radijall-llahu anha: çka bënte Pejgamberi, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, në shtëpinë e tij? Ishte në shërbim të familjes, kurse kur thërriste ezani për namaz, dilte të fal namazin". (Buhariu).

Ebu Rifaa, Temim ibën Esidi, radijall-llahu anhu, thotë: Iu afrova Pejgamberit, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, kurse ai mbante hutben, e i thash: Resulull-llah, një njeri i huaj ka ardhur dhe pyet për fenë e tij, kurse nuk di asgjë për fenë e vet. U drejtua kah unë Pejgamberi, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, dhe e la hutben. Ia sollën një karigë dhe u ul në te. Filloi të më mësojë atë që ia kishte mësuar All-llahu, pastaj iu kthye sërish hutbes dhe e përfundoi". (Muslimi).

Enes ibën Maliku, radijall-llahu anhu, kaloi pranë disa fëmijëve dhe u dha selam, e tha: "Kështu bënte Pejgamberi, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem". (Buhariu dhe Muslimi).

Kanuni të cilit i nënshtroheshin selefi dhe me të cilin udhëzoheshin, ishte zbatimi i hadithit që e transmeton Ijad ibën Himari, radijall-llahu anhu, se Pejgamberi, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, ka thënë: "All-llahu më ka shpallur: jeni modest dhe mos të mburret askush ndaj askujt dhe mos ti ban zullum askush askujt". (Muslimi).

Shikoni rastin e Uvejs Karniut, radijall-llahu anhu, i cili i dha përparësi qëndrimit me njerëz të ngratë dhe të varfër dhe refuzoi pritjen e tij solemne dhe lavdata.

Transmeton Imam Muslimi nga Usejr ibën Xhabiri, radijall-llahu anhu, i cili thotë:

Omeri, radijall-llahu anhu, e kishte zakon të pyeste logjistikën e ushtrisë islame që vinin nga Jemeni: a është në mesin tuaj Uvejs Karni? Derisa një ditë kishte ardhur Uvejsi, e i tha: a je ti Uvejs ibën Amir nga fisi Murad, pastaj nga fisi Karni? Tha: po. Ke patur lebrën dhe je shëruar përpos një vendi sa një dirhem? Tha: po. A ke nënë? Tha: po. Tha: kam dëgjuar Pejgamberin, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, duke thënë: "Do t'ju vijë Uvejs Karni me logjistikën (e ushtrisë Islame) nga Jemeni, ai ëshë nga fisi Murad e pastaj nga fisi Karen, ka patur lebrën dhe është shëruar përpos një vendi sa një dirhem, ka një nënë që shumë kujdeset për te. Ky njeri po ti betohet All-llahut, All-llahu do tia përmbush betimin, nëse ke mundësi të kërkosh prej tij që të kërkon falje për ty, kërk". Andaj kërkoi prej teje që të kërkosh prej All-llahut falje për mua, edhe ashtu veproi Uvejsi. Omeri i tha: ku dëshiron të shkosh? Tha: në Kufë. Tha: a ti shkruaj letër guvernatorit të Kufës që të kujdeset për ty? Tha: jo, më shumë dëshiroi të jem në mesin e masës së thjeshtë.

Mendjemadhësia dhe mburrja janë defekte që shkaktojnë që njeriu të harojë se tërë ato dhunti dhe begati që i ka janë nga All-

llahu dhe se të gjitha çështjet janë në dorë të All-llahut, kurse dija e shëndoshë dhe udhëzimi i vërtetë i luftojnë maksimalisht këto dukuri negative dhe të poshtira sikurse janë mendjemadhësia, mburrja dhe vetpëlqimi, sepse sikurse na tregon Imam Ibën Xhevzi në një prej mendimeve të tij "nëse njeriu e ka plotësuar dijen e tij, ka kuptuar se asnjë vepër nuk është e tij, por është dhunti e Suksesdhënësit dhe Ai i ka mundësuar secilit njeri të mençur të kuptojë se nuk duhet tia mvësh veprat vetvetes dhe të mburret me to, sepse:

- kjo vepër është sukses që ia ka dhënë All-llahu. All-llahu, azze ve xhel-le, thotë: "...por All-llahu juve ua bëri të dashur besimin dhe ua zbukuroi atë në zemrat tuaja...". (El-Huxhurat: 7).

- Nëse e krahason këtë vepër me dhunti të All-llahut, ajo nuk vlen as sa një e njëqinda e saj.

- Nëse vërehet madhësia e Atij që i shërben zhvlerësohet çdo vepër dhe adhurim.

Kjo do të ishte kështu nëse këto vepra shpëtojnë nga njollat dhe shkujdesi...

Analizo këtë fakt. Melaqet që natën dhe ditën nuk ndalen duke e madhëruar All-llahun, ato thonë: All-llahu ynë, ne nuk të kemi adhuruar aq sa duhet.

Halili, Ibrahim, alejhisselam, i cili tha: "...kam shpresë se do t'i m'i falë mëkatet e mia në ditën e gjykimit". (Shuara: 82) nuk përmendi durimin e tij në zjar e as gatishmërinë për ta bërë kurban djalë e tij.

Kurse Pejgamberi, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, thotë: "Askush nuk do të hyjë në xhennet me veprat e veta. Thanë: "As ty, ja Resulullah? Tha: as unë, përpos se nëse më kaplon All-llahu me rahmetin e Tij". (Buhari dhe Muslimi).

Andaj Ebu Bekri thoshte: "Unë dhe pasuria jeme a nuk jemi tuajt o Resulullah?

Omeri, radijall-lahu anhu, thoshte: "po të kisha mbarë botën do ta jepja që të shpëtoj nga trishtimi nga ajo që kam para meje, para se të dijë së çfarë lajmi më vjen".

Abdullah ibën Mesudi, radijall-lahu anhu, thotë: "Ah, sikur të kisha mundur që pas vdekjes mos të ringjallem".

Aisheja, radijall-lahu anha, thotë: "Ah, sikur të isha haruar".

Kështu veprojnë të gjithë njerëzit e mençur, All-lahu qoftë i kënaqur me ta.

Po të kishin njerëzit këtë kuptim nuk do të bëheshin mendjemëdhënë ndaj gjinisë së vet dhe secili njeri i plotë do të frikohej dhe do të nënçmonte veprën e vet, sepse do të ruhej nga mangësia e veprës përballë falënderimit ndaj dhuntive që ia ka dhënë All-lahu.

Kuptimi i këtij sqarimi ia ulë kokën mendjemadhës dhe e bën të përulur dhe të mposhtur.

Analizojë këtë gjë sepse është një rregull shumë i madh". (Shiko: "Sajdul-Hatir", fq. 472).

Ska dyshim se stolia dhe petku më i mirë dhe i bukur me të cilën stoliset dhe vishet dijetari është modestia, kurse petku më i keq dhe i pavlerë është mendjemadhësia dhe vetpëlqimi.

Andaj Omeri, radijall-lahu anhu, ka porositur që edhe nxënësi edhe mësuesi të jenë modest në një këshillë shumë të shtrenjtë që ua ka dhënë njerëzve.

Omeri, radijall-lahu anhu, tha: "Mësoni dijen dhe njerëzve mësonua. Mësoni të keni prestigj dhe qetësi, jeni modest ndaj atyre që ju mësuat dhe ndaj atyreve që i mësoni, mos u bëni tiranët e dijetarëve, sepse nuk mund të ngritet atëherë injoranca juaj me dijen tuaj". (Shiko: "Xhamiu Bejanil-Ilmi", fq. 179).

Na bëftë All-lahu të këtillë. Amin

Bekir Halimi

"Hadithe të zgjedhura - Perla të urtësisë nga i Dërguari i Perëndisë"
në 300 faqe, mbi 1000 hadithe, në tema të ndryshme,
me vlerësim nga dijetari Nasirudin Albani

Shtëpia botuese "Nun" - Shkup

tel: +389 2 320827

Syneti, burim i dytë i sheriatit

Kurani i Shenjtë përfaqëson burimin kryesor të besimit Islam dhe është libri i fundit hyjnor të cilin Allahu e zbriti si shpallje të fundit, si busull orientimi dhe burim diturie për të gjithë njerëzimin. Ai përmban themelet e të gjitha virtyeteve si dhe drejton të gjithë ata myslimanë të cilët në jetën e tyre udhëhiqen nga mësimet e tij.

Syneti i madhnueshëm, konsiderohet si burim i dytë i besimit Islam, menjëherë pas librit të Zotit. Ai është shpjegim i Kuranit dhe përmban veprat, citatet si dhe shembullin personal të pejgamberit, Muhamed, alejhis-selam. Për myslimanët ai është bashkë me Kuranin, burim i rëndësishëm i drejtësisë dhe diturisë fetare. Hadithet, të cilat formojnë bazën e Synetit të Pejgamberit, janë dëshmi të sinqerta e të besueshme, të regjistruara në formë të shkruar, mbi atë se çka thënë, çka bërë apo me çka është pajtuar ose jo Pejgamberi. Besimi në vërtetësinë dhe detyrueshmërinë e Synetit, është pjesë e pandarë e besimit Islam. Interpretimet e mëvonshme të këtyre haditheve prej dijetarëve të shumtë islamë përfaqësojnë udhëzime të çmuara për kuptimin e drejtë të traditës së Pejgamberit.

Syneti nuk është një koncept të cilin mund ta trajtojmë të shkëputur nga Kurani. Të dyja rrjedhin nga i njëjti burim dhe varen në mënyrë të ndërsjelltë. Në Kuran përmendet se Pejgamberi mban një peshë të rëndë, vendos rregulla, mëson ymetin (komunitetin Islam) mbi kuptimin e drejtë të Kuranit. Shumë verse të Kuranit na nxisin ta dëgjojmë Pejgamberin e Alla-

hut dhe ta ndjekim shembullin e tij. Syneti është për ne (myslimanët) shumë i rëndësishëm sepse vetëm duke ju përmbajtur atij mund ta kuptojmë tërësisht Kuranin.

„Ju e kishit shembullin më të lartë në të dërguarin e Allahut, kuptohet, për atë që shpreson në shpërblimin e Allahut në botën tjetër, për atë që këtë shpresë e shfaqëron duke e përmendur shumë shpesh Allahun.“ (El-Ahzab - 33:21)

Nëse studiojmë me kujdes përmbajtjen e Synetit, do të shohim se Pejgamberi i Allahut na ka dhënë plot informacione mbi shumë çështje të rëndësishme të besimit. Këto janë sqaruar nga dijetarët e atëherëshëm Islamë dhe u praktikuan vazhdimisht në jetën e përditshme duke u përcjellë nga njëri brez në tjetrin. Allahu na njofton në suren Ali-Imran se Pejgamberi kishte aftësi të jashtëzakonshme në mësimin e Kuranit dhe në pastrimin e njerëzimit: „Është e vërtetë se Allahu u dha dhuratë të madhe besimtarëve, kur ndër ta, nga mesi i tyre dërgoi të dërguar që atyre t'u lexojë shpalljen e Tij, t'i pastrojë ata, t'ua mësojë Kur'anin dhe Dijen (Synetin), edhe pse më parë ata ishin krejtësisht të humbur.“ (Ali-Imran - 3:164)

Le ta analizojmë shprehjen „t'ua mësoje Kur'anin dhe Dijen“ e cila përmendet në versin e mësipërm. Interpretuesit e mirënjohur të Kuranit pajtohen me mendimin se është fjala për Kuranin dhe Synetin (Dija ose Dituria). Pra ta kuptosh plotësisht Kuranin dhe të praktikosh udhëzimet e tij nuk është mundur pa ndjekjen e Synetit të Pejgamberit. Besimi ynë është i

plotë vetëm kur i ka të dyja, Kuranin dhe Synetin. Në periudhën kur u shpall Kurani, njerëzit rreth Pejgamberit mësonin dhe praktikonin besimin e tyre duke ndjekur shembullin e Pejgamberit, Muhamed, paqja dhe shpëtimi qoftë me të. I dërguari i Zotit është padyshim shembull i rëndësishëm i praktikës së besimit tonë.

Përshebull Salati (namazi, falja) është provë e qartë dhe e pakundërshtueshme e pazëvendësueshmërisë së Synetit të Pejgamberit. Siç e dimë, në Islam është e detyrueshme për të gjithë myslimanët falja e namazit pesë herë në ditë. Në Kuran ka ajete të cilat japin vetëm informacione të përgjithshme mbi mënyrën se si kryhet falja. Mënyrën e qartë dhe të detajuar mbi faljen e duhur të namazit në fakt e gjejmë veçse në Synetin dhe shembullin personal të Pejgamberit. Ajetet nuk përmbajnë informacion të detajuar mbi atë se si të falemi, çfarë të themi gjatë faljes, cilat janë faljet e detyruara dhe ato që kryhen sipas dëshirës, si ndahen vaktet, si duhet të kryejmë abdesin dhe çka e prish atë. Këto çështje mund ti mësojmë veçse nga Syneti i Pejgamberit. Si shembull tjetër mund të përmendim rekomandimet dhe formalitetet e dhëna nga Pejgamberi mbi faljen e Xhumasë.

Përveç temave të tilla si qenia e Zotit një i vetëm, besimi tek profetët, librat e shenjtë, dita e gjykimit, fati, pastërtia, ushqimi, marrdhëniet mes njerëzve, përmbajtja, rregullat e luftës dhe kushtet e paqes, në Kuran ka ajete që përshkruajnë edhe detyrime të tjera si agjërimi, zeqati dhe haxhillëku. Por këto ajete nuk përmbajnë informacione të plota. Në fakt mbi detajet e detyrimeve që përmendëm dhe se çfarë pasojash begatuese kanë ato për ne, mund të gjejmë përgjigje vetëm tek Syneti i Pejgamberit dhe shpjegimet e tij përkatëse.

Syneti ka udhëzuar dhe do të udhëzojë me ndihmën e Zotit, edhe më tej, jetët e myslimanëve në gjithë botën. Që nga fillimi i misionit të Pejgamberit tonë, myslimanët i falen Allahut sipas mësimeve të Kuranit dhe Synetit. Ritet dhe detyrimet fetare si falja pesë herë në ditë, agjërimi, zeqati, haxhillëku në Mekë si dhe bamirësia nuk kanë ndryshuar aspak deri më sot, kjo ndodh sepse zbatohen edhe sipas burimeve të besueshme të Synetit. Prandaj diskutimet mbi kuptimin dhe karakterin e këtyre çështjeve, të cilat praktikohen me shëkuj, janë pa bazë. Këto janë rite dhe obligime të cilat janë përshkruar në mënyrë të detajuar në Synetin e Pejgamberit. Po ta studiojmë me kujdes Kuranin, do të gjejmë plot ajete mbi domosdoshmërinë e ndjekjes së shembullit të Pejgamberit.

Përshebull në ajetet e mëposhtëm Allahu na urdhëron ta ndjekim shembullin e Pejgamberit: „Ne të dërguam ty (Muhamed) dëshmitar, përgëzues dhe qortues. Që ju (njerëz) t'i besoni Allahut dhe të dërguarit të Tij dhe atë (Muhamedin) ta përkrahni e ta respektoni, e (Allahun) ta madhëroni për çdo mëngjes e mbrëmje. Ata që të zotohen ty (O Muhamed), në të vërtetë, ata i zotohen Allahut, se Dora e Allahut është mbi duart e tyre. E kush e thyen (zotimin), ai e thyen vetëm në dëm të vetin, e kush e zbaton atë që i është zotuar Allahut, Ai do t'i japë atij shpërblim të madh.” (El-Fet-h - 48:8-10)

"Kush i bindet Pejgamberit, ai i është bindur Allahut, e kush e refuzon, Ne nuk të dërguam ty roje ndaj tyre." (En-Nisa - 4:80)

Duhet t'i kushtojmë vëmendjen e duhur faktit se këto ajete i vënë theksin konceptit "dëgjojeni të dërguarin e (Zotit)". Kjo na tregon në mënyrë të qartë se ndjekja e shembullit të Pejgamberit, domethënë

respektimi i urdhëresave dhe rekomandimeve të Tij, është detyrim fetar që na e ka urdhëruar Allahu. Nëse i lexojmë me vëmendje ajetet e përmendura, arrijmë në konkluzionin e drejtë dhe të pa kontestueshëm se Pejgamberi ynë ka fuqinë për të urdhëruar apo ndaluar (ose vepruar). Kjo fuqi i është dhënë atij nga Zoti dhe është në përputhje të plotë me vullnetin e Tij. Përsëmbull ajeti i 7-të i sures El-Hashr „... çka t'ju jep Pejgamberi, atë merrnie e çka t'ju ndalojë, përmbanju...” i vë theksin faktit që Pejgamberi ka të drejtën t'i ndalojë komunitetit mysliman disa gjëra përveç atyre ndalesave të zbritura në Kuran. Më tej në ajete shkruhet se besimtarët paraqitën çështjet që s'i kuptonin para Pejgamberit dhe ai i gjykoi për ta. Nga ana tjetër ka raste kur ka pasur kundërshtime ndaj Pejgamberit në rolin e gjykatësit apo ndaj gjyqimeve të Tij të përshkruara në ajete si “fajësime”.. Siguria e llogjikës së Pejgamberit tonë dhe nevoja e pranimit të saj është theksuar edhe në një ajet tjetër: „Kur Allahu ka vendosur për një çështje, ose i dërguari i Tij, nuk i takon (nuk i lejohet) asnjë besimtar dhe asnjë besimtare që në atë çështje të tyre personale të bëjnë ndonjë zgjidhje

tjetërfare. E kush kundërshton Allahun dhe të dërguarin e Tij, ai është larguar shumë larg së vërtetës.” (El-Ahzab-33:36)

Nga ajetet e mësipërme konkludojmë se Allahu na urdhëron që t'i bindemi plotësisht urdhërave të Tij dhe të Pejgamberit. Islamin pra mund ta praktikojmë vetëm nëse respektojmë si Kuranin ashtu edhe Synetin. Ky fakt shpjegohet qartë në ajetet e mësipërme. Prandaj devijimi nga Syneti i Pejgamberit është në kundërshtim të plotë me thelbin e Kuranit si dhe me mësimet e besimit Islam. Zoti i pranon veprat tona vetëm nëse plotësojnë dy kushte: duhet të jenë të sinqerta dhe të jenë në pajtim të plotë me Kuranin dhe Synetin.

Imam Maliku, njëri nga dijetarët më të shquar Islam, e ka krahasuar Synetin me arkën e Nuhut duke thënë: „Syneti i Pejgamberit Muhamed, paqja dhe qetësia qofshin me të, është si arka e Nuhut. Kush i bashkohet, shpëton, kush e mohon, mbytet.” Shpëtimin e vërtetë mund ta arrijmë vetëm atëherë kur secili t'i kuptojë dhe t'i pranojë me vullnet të plotë udhëzimet dhe mësimet e Synetit dhe atëherë kur këto mësimet do të dominojnë jetën e komunitetit mysliman.

M.S.Hasna

Përgaditi: IslamOnweb.net

Injoranca si arsyetim

Kufiri për të cilën injoranca njerëzore mund të jetë konsideruar si një arsyetim për të çliruar një person nga mëkati dhe përgjegjësia në thelbin (rastin) e ligjit islam është një çështje që dijetarët kanë shqyrtuar në detaje këtë çështje. Është gjithashtu një çështje për të cilën ata kanë shprehur shumë mendime divergjente (të ndryshme).

Disa njerëz e bëjnë injorancën një arsyetim me bazë për diçka. Të tjerët asnjëherë nuk e pranojnë injorancën si një arsyetim, pavarësisht nga rrethanat. Trajtimi (rruga) i vërtetë dhe i drejtëpeshuar, natyrisht, gjendet dikund midis këtyre dy fenomeneve. Kjo është çka ne do të përpiqemi të nxjerrim në shesh në këtë temë.

Injoranca, si një term, mund të definohet si një person, të cilit i mungon dituria, një person i paditur.

Natyrisht, njerëzit fillojnë jetën në një gjendje të injorancës. Në fakt, në fillimin e ndonjë aktiviteti (kërkimi), personi do të jetë në gjendje të injorancës në lidhje me atë (kërkim) dhe do të duhet të bëjë çka është e nevojshme, në mënyrë që të largojë këtë injorancë.

Allahu xh.sh. në Kur'anin famëlartë thotë: "Allahu ju nxorri nga barqet e nënave tuaja (si foshnje) që nuk dinit asgjë..." Sure En Nahl : 78

Njëherë një njeri i dha Pejgamberit, paqja dhe shpëtimi i Zotit qoftë mbi të, një balonë (gotë) me verë si një dhuratë. Pejgamberi, paqja dhe shpëtimi i Zotit qoftë mbi të, e pyeti njeriun: "A e din se Allahu e ka ndaluar këtë?" Njeriu u përgjigj se ai nuk e dinte ndalimin e saj. (sahih Muslim - 1579)

Njeriu ende nuk e kishte ditur se vera ishte e ndaluar, kështu që ai nuk u fajësua as nuk u qortua. Ky hadith na tregon se një person i cili vërtetë nuk din diçka është i çliruar (shkarkuar) nga mëkati.

Allahu në Kur'an thotë: "...e Ne nuk dënuam askë para se t'ia dërgojmë të dërguarin." Sure El Isra: 15

Sidoqoftë, ky është rasti për dikend, i cili vërtetë nuk ka dije. Ndonjë i cili është i aftë të mësojë dhe tjeshtë e neglizhon për ta bërë, kështu që është përgjegjës (i llogaritshëm) për injorancën që ai ka, sa përgjegjësia e neglizhencës së tij. Kjo është caktuar si një aksiomë e përgjithshme në ligjin islam: "Një person ligjërish (legalisht) i përgjegjshëm nuk mund ta përdor (shfrytëzoj) injorancën si një mbrojtje, nëse ai ka qenë i aftë ta sfidojë këtë injorancë."

Kjo është sepse Allahu i Larmadhëruar

ka dërguar të dërguarit e Tij tek ne dhe na ka urdhëruar (kërkuar) të gjithëve që ta mësojmë Mesazhin dhe pastaj të veprojmë sipas tij.

Allahu na obligon të dimë se çka na është urdhëruar dhe të veprojmë sipas asaj. Mbi këtë parim bazë, një i ri i konvertuar, i cili sapo ka përqafuar islamin do të jetë i arsyetuar (i falur) për mosdijen se namazi është urdhëruar për atë ose për mendimin se pirja e verës është mirë (në rregull). Ai nuk do të jetë i konsideruar si një pabesimtar mbi përgjegjësinë për këtë. Sidoqoftë, nëse këtij personi vërtetë u është prezantuar argumenti për këto çështje dhe ai ende insiston se namazi nuk është i obliguar ose se vera është e ligjshme, atëherë ixhmaja (konsensusi i muslimanëve) është se ai bëhet pabesimtar.

Ibën Tejmijje, Allahu qoftë i kënaqur prej tij, thotë: "Ka disa njerëz të cilët janë injorant të këtyre rregullave dhe kanë një arsyetim të jenë injorant. Prandaj, asnjëri nuk duhet të jetë shpallur si një pabesimtar gjersa është vërtetuar argumenti për atë nga Kur'ani." Që kur Allahu thotë: "...Të dërguar që ishin lajmëgëzues e kërcënues, ashtu që pas dërgimit të dërguarve njerëzit të mos kenë fakt (arsyetim) para Allahut. Allahu është i pavarur në sundimin e vet dhe di si të veprojë." Sure En Nisa: 165

Andaj, nëse një person pranon islamin dhe nuk e di se namazi është obligim për atë ose nuk e di se vera është e ndaluar, atëherë ai nuk do të bie në mosbesim mbi cilëndo përgjegjësi. Ndoshta argumenti (dëshmia) më i qartë që injoranca mund të jetë një arsyetim i ligjshëm është hadithi vijues ku Pejgamberi, paqja dhe shpëtimi i Zotit qoftë mbi të, thotë: Një njeri i cili asnjëherë nuk kishte bërë ndo-

një vepër të mirë, i tha familjes së vetë se kur të vdesë ta djegin trupin e tij, dhe pastaj ta shpërndajnë hirin (eshtrat) e tij, gjysmën nëpër tokë, dhe gjysmën tjetër në det. Ai tha: “Nëse Allahu më kap, Ai do të më dënojë ashtu siç kurrë nuk ka dënuar ndonjë tjetër më parë”. Kur njeriu vdiq (dhe familja e vet amanetin ia plotësuan) Allahu i urdhëroi tokës dhe detit t’i mbledhin eshtrat (mbeturinat) e tij së bashku. Atëherë Allahu e pyeti atë: “Pse e bërë këtë?”, njeriu tha: “Nga frika prej Teje, O Zot”. Kështu që Allahu e fali atë. (Sahihul Buhari -7506 dhe Sahih Muslim-2756)

Ibën Tejmijje komenton këtë hadith duke thënë: ky njeri ishte injorant për kompetencën (aftësinë) e Allahut për ta sjell atë përsëri, së bashku, ai kishte shpresuar se Allahu nuk do ta ringjallte atë sepse ai ishte injorant rreth asaj se çka është zbritur (shpallur) në lidhje me ringjalljen. Megjithatë, që kur ai besoi në Allahun, urdhërat dhe ndalesat e Tij, premtimet dhe qortimet e Tij, dhe qëkur ai u frikësua dënimit të Tij dhe që kur injoranca e tij ishte në një çështje për të cilën dëshmia se do ta ketë bërë atë një pabesimtar nuk e kishte arritur (kapur) atë, Allahu e fali atë.

Sot, jetojmë në një epokë, ku kuptimi i përhapjes së mesazhit islam është kudo nëpër botë, sa që bota njihet si një fshat i vetëm. Megjithatë, ende ka raste të injorancës ku çdo injorancë është e falshme. Kjo është sepse ka mungesë të njerëzve të mirëinformuar që e praktikojnë diturinë e tyre, gjersa në të njëjtën kohë ka njerëz të shumtë të cilët janë duke thirrur në atë që është gabim, të cilët janë ekspertë në falsifikime dhe thirrin në mosbesim popullin dhe janë njëlloj edhe ekspertë në propagandimin (përhapjen) e keqinformimit. Vërtetë, Ibën Tejmijje, Allahu qoftë i këna-

qur me të, u pikëllua për një gjendje të tillë, qysh shekuj më parë.

Pavarësisht nga kjo, fakti se shumica e njerëzve janë të pajtuar me të gjitha llojet e herezive dhe besimeve të kota, ai nuk i shpall ata të jenë pabesimtar, por i fal ata mbi kauzën e injorancës së tyre. Njerëz të tillë sot janë të shumtë, dhe kjo është për shkak të pamjaftueshmërisë së atyre të cilët përhapin diturinë dhe i ftojnë njerëzit në besim. Ka një mungesë të mesazhit islam në shumë vende. Shumica e njerëzve nuk kanë mjaftueshmëri nga mesazhi islam dhe nga suneti i të dërguarit të Allahut, paqja dhe shpëtimi i Zotit qoftë mbi të, që ta kuptojnë dhe realizojnë udhëzimin e tyre, madje edhe te shumica prej tyre as që ka arritur ky mesazh.

Në kohërat e tilla kur mesazhi islam mungon, një njeri përfiton nga çfarëdo besimi të paktë që ka. I dërguari i Allahut, paqja dhe shpëtimi i Zotit qoftë mbi të, ka thënë: “Do të vijë një kohë kur njerëzit nuk do të dinë namazin, agjërimin, e as haxhin, përveç disa burrave dhe grave të vjetra midis tyre. Ata do të thonë: “Ne kemi dëgjuar baballarët tanë të thonë “nuk ka Zot tjetër përveç Allahut” Treguesi (transmetuesi) i hadithit, Hudhejfeja, radijallahu anhu, ishte pyetur: “çfarë të mire do të thoshin “Nuk ka Zot tjetër përveç Allahut”, Hudhejfeja u përgjigj: “Do t’i shpëtonte ata nga xhehenemi.” (suneni Ibën Maxhe dhe Mustadrek el-Hakim. Është saktësuar nga Albani në Silsiletul-ehadithi es-Sahihah-78)

Edhe pse ne vazhdojmë të pohojmë se injoranca është një justifikim (arsyetim) në çështjet e besimit dhe mosbesimit, kjo nuk nënkupton se është e pranuar nga secili që përmend injorancën si një mbrojtje.

Juristi i njohur, Shafi'u, Allahu qoftë i kënaqur me të, thotë: “Ka disa gjëra që asnjë

i rritur normal (i arsyeshëm) nuk mund kurrsesi të jetë injorant-rreth pesë nazeve ditore, rreth agjërit se ky agjërim i ramazanit është për hir të Allahut, dhe se haxhi është i obligueshëm për atë i cili është i aftë për ta bërë, dhe se tatimi i zekatit është hak i pasurisë së tyre, dhe se kurvëria (zinaja), vrasja, vjedhja, dhe vera janë të paligjshme (haram) dhe çështje si këto.”

Ka faktorë të ndryshëm kur marrim parasysh injorancën e dikujt. Njëra nga këto është natyra e shkakut (arsyes) që personi është injorant - a është diçka e paqartë ose përgjithësisht e mirënjohur?

Gjendja e personit gjithashtu duhet marrë parasysh. A është i ri në islam? A ka jetuar jetën e tij në ndonjë vend të largët (të vetmuar)? Rrethanat shoqërore duhet të merren parasysh për të përcaktuar nëse dikush (apo jo) në mjedisin e tij do të jetë në gjendje të dijë çështjen në fjalë.

Në lidhje me parimet bazë të besimit, ato janë të paraqitura në Kur'an, kështu që ndonjëri i cili e ka lexuar Kur'anin dhe e ka kuptuar atë, nuk do të jetë i arsyetuar për injorancë në këto çështje.

Allahu na dhashtë sukses dhe na bekoftë me dituri të dobishme.

Shkroi: Shejh Abdullah b. Muhamed el-Tayar
Profesor ne Universitetin el-Kasim, Saudi
Përktheu: Fitim Nuh
Marrë nga islamtoday.com

Si ti luftojmë të këqijat që nuk po i kursejnë as të rinjtë shqiptarë?

Në çdo shoqëri njerëzore duke filluar nga kohët e lashta e deri më sot, jeta dhe sjellja e individëve zhvillohet në bazë të rregullave. Këto rregulla kanë për qëllim që te njeriu si qenie e përkryer biologjike dhe shoqërore të krijojnë një kulturë të sjelljes së caktuar, e cila do të ketë ndikim pozitiv në zhvillimin dhe përparimin e tërë shoqërisë.

Dita ditës po shohim sjellje të cilat nuk po përshtaten me sjelljet e shoqërisë së denjë e sidomos asaj të mirëfilltë shqiptare.

Dukuritë negative të cilat po manifestohen më së shumti, pa anashkaluar as të miturit janë; narkomania, konsumimi i pijeve të ndryshme alkoolike, pirja e duhanit, vjedhja, rrahjet, lakuriqësia e femrave etj... Kurse si shkaktar kryesor i shfaqjes së kësaj delikuençe të rinjtë, sidomos të rinia nëpër shkollë, është mungesa e edukimit të rregullt dhe sistematik të tyre.

Nuk i ikim asaj të vërtetë së konstatuar, që si faktor negativ për shtytje të rinjve në devijimin jetësor janë shkurorëzimet e prindërve, gjendja e acaruar në familje (fjalosja apo grindja e prindërve në prani të fëmijëve), moskontrollimi sa duhet i fëmijëve nga ana e prindërve etj., mirëpo jo vetëm këto, është edhe ajo se është lënë shumë anash besimi nëpër familje.

Nuk do mend se familja vë vulën në personalitetin e fëmijës, si në pikëpamje pozitive ashtu edhe në atë negative. Andaj nëse mungon syçelësia e prindërve për fëmijët, ata lehtë mund të shkojnë

rrugës së gabuar, madje ndoshta edhe në ate të pakthim. Prandaj prindërit duhet bërë përcjellje të vazhdueshme e të pashmangëshme të fëmijëve të tyre, se më kë shoqërohen dhe ku e si e kalojnë kohën, nëse duan që fëmija të zhvillohet si një personalitet i shëndoshë, nga që e ardhmja e tij duhet të jetë mirëfillje në shoqëri.

Pa dyshim që detyrën më të rëndësishme njerëzore- edukimin e fëmijëve, barrë kryesore e bart familja, mirëpo shumë prindër e bëjnë duke mos patur njohuri të domosdoshme pedagogjike e as religjioze (fetaro-islame).

Delikuenca e të miturve si dukuri shoqërore shfaqet në çdo shoqëri, prandaj mjedisi apo ambienti i denjë familjar ka rëndësi të madhe në zhvillimin e drejtë të fëmijës.

Nga aspekti pedagogjik bëhet e ditur se për edukimin e të rinjve ndikim dhe rëndësi ka afërsia e atyre personave me të cilët shoqërohet, si në familje po edhe jashtë saj, mirëpo për këtë aspekt nuk jemi aspak të mangët as nga udhëzimi pedagogjik i pedagogut më të madh e më të denjë të njerëzimit Muhammedit, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, saqë kemi edhe shembuj e shembuj të shumtë nga jeta e tij si pedagog i mirëfilltë i të gjitha moshave.

Çdo njeri ka nevojat e veta, madje edhe të miturit po edhe të rinjtë na vijnë me një mori kërkesash vend e pa vend, mirëpo te shumë prindër mungon metoda dhe zgjidhja e tyre. Për çudi, disa prindër men-

dojnë se mjafton që t'i rrahin dhe me këtë t'i vëjnë në "binar" apo t'u ndërpresin kërkesat dhe të zgjedhin çdo gjë me fëmijët e tyre. Mandej ka raste ku jo me ashpërsi po me tolerancë të tepruar apo të pakufishme dhe me plotësimin e të gjitha dëshirave të fëmijëve, mendojnë se po rrisin fëmijët në rrugë të shëndoshë.

Që të dyja janë pole ekstreme shumë të gabuara, e që asnjëra nuk është në rrugë të drejtë.

Pra, për një organizim të luftës kundër dukurive negative të rinjës tanë, duhet të ndërmerren një varg masash preventive, siç janë:

- ngritja e nivelit arsimor dhe kulturor,
- ngritja e vetëdijës së prindërve për rreziqet që i kanosen fëmijëve të tyre,
- kujdesi për shëndetin e tyre,
- ngritja e nivelit kulturor në sferën e leimit, jashtë atij obligativ,
- ngritja në nivelin e besimit apo inicimit drejt tij.

Për të fundit ja vlenë të theksojmë se është njëra ndër ngritjet më profitabile për të mos patur fëmijë e të rinjë delikuentë, bile bile ngritja e besimit të fëmijët dhe të rinjës mund të kontribuon shumë edhe për një ngritje të një personaliteti të drejtë e të mirëfilltë dhe eviton rrënjësisht sjelljet asociale, të cilat manifestohen në shoqëri.

Arsyeja bazë pse unë po ndalem te kultivimi i edukatës fetaro-islame tek fëmijët

dhe të rinjës në veçanti është se, historia qartë tregon se tek ne shqiptarët në përgjithësi, po edhe para luftës më shumë ka patur atmosferë dhe frymë fetare në familje se sa në jetën publike, gjë që kjo edukatë dhe kjo atmosferë ka dhënë frutin e saj që ta ruajm dhe posedojmë moralin dhe edukatën deri në nivel të duhur, sa që nuk ka patur nevojë të mendohet për këto dukuri negative.

Ja vlen të veçojmë se tek ne shqiptarët nderi i femrës ka qenë i paprekshëm, madje edhe mësimdhënësi i saj e ka luajtur rolin e prindit në objektet e shkollës, kurse sot nderi i saj diku është bërë një mall tregëtie për përfitime materiale dhe për shfryrje epshi.

Pra, për t'i zhdukur këto delikuenca apo për t'i shëruar delikuentët, shpesh herë edhe mediat po udhëzojnë me emisione të veçanta herë direkte e herë indirekte se ato shërime gjinden gjithanshmërisht në Kuran i cili çmohet si çelësi kryesor për rregullim të tyre, dhe i cili na i jep normat të definuara për zgjidhje të raporteve ndërnjerëzore.

Andaj pra vetëm normat e definuara me ligje të qarta japin garancë për ardhmërinë pa brenga dhe për rini e shoqëri të shëndoshë shpirtërore e fizike. Pra për ta ndërprerë kultivimin e sjelljeve delikente, t'i edukojmë që t'i kthehen Kur'anit që është i vetmi ilaç parandalues, nga që është më mirë të parandalojmë se sa të shërojmë.

Valbona Kelmendi

Një kënd në shtëpi për të vegjëlit dhe të rinjtë

Ngaqë jemi në sezonin më delikat të vitit, të mendojmë edhe pak më shumë për fëmijët se si t'ju sigurojmë atyre një ambient të këndshëm dhe tërheqës në shtëpitë tona.

Është plotësisht e qartë që secili prind synon dhe mundohet që gjërat më të mira t'ua siguron apo realizon fëmijëve të tyre, sepse ata (fëmijët) janë bimë e zemrës së

tyre (prindërve). Projektet e prindërve gjithnjë janë të vazhdueshme për t'i siguruar një jetë më të mirë fëmijës, më komode e atraktive, dhe që tek fëmiju të formojnë një personalitet të lartë dhe të denjë.

Përveç këtyre, nëse fëmiju i realizohet edhe një kënd i vogël i librit të tyre nga literatura islame dhe nga një kënd i planifikuar me literaturë shkollë; përralla, anekdota, fibula, drama etj., do të ishte mirë, sepse tek fëmijët është edhe një lehtësi për t'i ngritur edhe më shumë diturinë dhe lehtësimë për t'i bërë ata më të formuar.

Në këtë kënd të vogël të tyre të bëhet një koleksion i përzgjedhur, kurse e veçanta e këtij këndi të fëmijëve duhet të jetë se, këtu duhet të përfshihen fëmijët e të gjitha moshave nga parashkollori e deri te klasa e nëntë.

Për suksesin që mund ta sjell ky shembull tek fëmijët, meritat kryesore sigurisht që u takojnë prindërve. Është ndoshta pakëz e vështirë për disa prindër për t'u gjetur në raste të ndryshme përshkak të natyrës së punës e specifikave të saja dhe më shumë se një e dy fëmijëve të tyre, ngaqë kjo realizohet në shtëpi, kurse fëmijët kanë kërkesa të shumta e të ndryshme, mirëpo duhet gatishmëri për të qenë pedagog e komunikatorë të qetë me të vegjëlit e të rinjtë, ndoshta edhe psikolog nëse kërkon rasti (përshkak që s'ka shumë vite nga luftrat në Kosovë e Maqedoni), dhe kemi ndonjë reagim të padëshiruar nga streset apo traumat e tyre që mund të shfaqen në mënyra të ndryshme, bile bile në këto dallgë të verës dhe cytjeve të saja. Pra, t'ju afrohet ngrohtësia që kanë për ta gjetur tek prindi dhe tek libri.

Kjo skemë programore, mendoj se më lehtë i afron lexuesit e vegjël dhe të rinj tek libri dhe më lehtë i largon kërkesat e

tyre të parealizuara nga ana e prindërve përshkak të së keqes që bartin ato kërkesa fëmijësh, si dhe i largon nga sjellja e keqe edhe e rrugës.

Numri më i madh i librave është mirë që të jenë islame, të ketë edhe aso me ilustrime për ti joshë më shumë të vegjëlit.

Do të ishte mirë që këtë kënd të librit të tyre t'ua sigurojmë në dhomë dhe ambient të veçantë nga ai rutinor i ambientit të shtëpisë, për arsye që ata të kenë vend të mësimit, studimit, argëtimit, shoqërimit, këmbimit të librave me shoqëri, komunikimit në mes vete, shfrytëzimit kreativ të kohës së lirë etj.

Fëmijëve duhet tu afrohen mardhënie të shëndosha me prindërit përshkak të ndikimit për motivim dhe përshkak të afërsisë më të madhe me librin.

T'ju sigurojmë një kuti të vogël ku ata mund të zbatojnë vënien e pikave të përshtypjeve apo vërejtjeve të tyre (qoftë ato anonime apo të hapura).

E mirë tjetër e këtij projekti është që, e gjithë puna që bëjnë fëmijët gjatë këtij sezoni verorë të jetë e vazhdueshme edhe më tutje, të regjistrohet në kompjuter ose ndonjë bllok të veçantë, për arsye që t'a shohim suksesin e tyre, kurse fëmijëve u mbetet kujtim i faqeve të jetës fëmijërore.

Specifikë tjetër është që lexuesit e vegjël dhe të rinjë vetë të mësojnë, të zbulojnë dhe të hulumtojnë pa ndërhyrjen e mësuesëve (mësuesëve dhe arsimtarëve).

Fëmijët gradualisht do të aftësohen që të zgjedhin burimin e njohurive dhe lëminë, të përgatisin, të planifikojnë punë individuale dhe kolektive, kurse prindi në këto raste të jetë ndjekës, sugjerues, nxitës e korrigjues aty ku e kërkon nevoja.

Veçmas po cekim në këtë metodë, përshkak që të joshim sa më shumë lexuesit e vegjël dhe të rinjë dhe t'ua bëjmë sa më interesante, që me ta të bisedohet për zemërsisht duke u shtruar pyetje të llojllojshme, madje edhe duke përdorur taktikë edhe në prani të antarëve të tjerë të familjes apo rrethit më të gjerë, për arsye inkurajimi për lexuesit në fjalë.

Ky kënd i fëmijëve është mirë që të përmbajë ndonjë lojë atraktive, qoftë garë diturie nxitëse, shkathtësi në detyra llogjike, në komentime etj., pastaj të praktikohet edhe ndonjë shpërblim modest, i cili nxitë frymën e garës, si dhe janë gjëra që fëmiju e ndien vetën të privilegjuar në pratinë e familjarëve dhe nuk i harron asnjëherë në gjithë jetën e tij.

Sikur të është mundësia që këtij projekti t'i bashkangjesim edhe ndonjë prezantim për fëmijët, që nëpërmjet diapozitivave (sllajdeve), t'i përgatisim përmbajtje të ndryshme nga aspekti edukativ, si; njohuri për shëndetësinë, mirësjelljen, mirësjell-

jen në rrugë, komunikacion, njohuri për planetet. Dhe dije të thara që na i ka dhuruar Islami përmes Kur'anit, pastaj për kontinentet tjera, për llojet e bimëve, kafshëve, shpezëve etj. Mbase ajo që mund të bënë edhe më joshës këtë referim për fëmijët, është kompjuteri.

Ata do të demonstrojnë në te lojra të ndryshme llogjike. Mandej është e mirë edhe hapja e ndonjë ekspozite të vizatimeve me plotë imagjinatë nga vizatuesit e vegjël me talent.

Që puna të jetë më e suksesshme për prindërit, këshillohen që të gjithë të arriturat e fëmijëve tua tregojnë mësimdhënësve në fillim të vitit të ri shkollor, me qëllim të gjetjes së përkrahjeve të tyre dhe t'i stimulojmë fëmijët për vazhdueshmërinë e këtij aktiviteti.

Të gjitha që u cekën e që ka ende për tu cekur, arsyeja është se prindërit i kenë naq kreativiteti me fëmijë dhe atmosfera e sigurtë dhe e këndshme e tyre.

Valbona Kelmendi

Puberteti dhe shenjat e tij

Definicioni i fjalës pubertet: Fjala pubertet në kuptimin e saj gjuhësor (etimologjik) do të thotë: "Pjekuri, apo më saktësisht: Arritja e organizmit zhvillimin e tij të plotë trupor dhe mendor" (1)

Kurse sa i përket kuptimit fetar (terminologjik) të kësaj fjale, nuk ka mundur të hasi në ndonjë definicion konkret por sa kam mundur t'i shfletoj disa libra por them se edhe në këtë rast ai nuk dallon shumë nga

definicioni i tij etimologjik, vetëmse duhet shtuar në fund se pasi të arrihet kjo moshë tek personi atëherë ky person në fjalë është i obliguar me të gjitha obligimet fetare që janë të obliguar të rriturit. Atëherë themi se kuptimi terminologjik i kësaj fjale mund të jetë kështu: (Arritja e organizmit zhvillimin e tij të plotë trupor dhe mendor pas të cilit obligohet personi nga Allahu me të gjitha detyrat fetare).

Rëndësia e Tij

Për ta ditur vlerën dhe rëndësinë e çdo çështje - qoftë ajo fetare - apo jo, duhet së pari ta studiojmë atë dhe ta kuptojmë se kush ka folur dhe kush i ka kushtuar rëndësi asaj çështje, gjithashtu duhet ta dimë se çfarë roli luan të diturit e saj në shoqëri apo çfarë pasoja të këqija sjellë mosdija e sajë. E nëse do ti përgjigjemi të gjitha këtyre pyetjeve për temën tonë në fjalë do të thonim atë që vijon: Thamë kush i kushtoi rëndësi kësaj teme? E përgjegjja është: Rëndësi të duhur i kushtoi Allahu, xheleshanuhu, Pejgamberi, sal-Allahu alejhi ve selam, e pas tyre edhe të gjithë dijetarët tanë të famshëm, Allahu i mëshiroftë. E njohja e saj dhe shenjave të saj na obligon disa obligime fetare të cilat do ti cekim pak më vonë. E mosnjohja e pubertetit dhe kohës së tij do të thotë moskryerja dhe anashkalimi i shumë obligimeve fetare që pasoj e lënjes së tyre është dënimi i Allahut. Është e vërtetë se nuk ka shumë për të folur në këtë temë, dhe gjithashtu kuptohet lehtë por duhet ta dimë se kjo nuk don të thotë se edhe nuk është e rëndësishme. A nuk e ke vërejtur se edhe ari është i vogël e ndoshta i pazbukuruar me lule por është i vlefshëm dhe i shtrejtë. Pra padyshim ai ka rëndësi të madhe në Islam duke pasur parasysh se pas moshës së pubertetit besimtari obligohet me të gjitha obligimet fetare pra siç është namazi, agjërimi, zeqati, haxhi etj etj, dhe gjithashtu ngriten ndaj tij akta-kuza dhe dënimi nëse vepron ndonjë haram (ndalesë) fetare si p.sh.: nëse vjedh merr dënimin e merituar, nëse bën zina gjithashtu pason dënimi vepra këto që po ti kishte bërë para moshës së pubertetit nuk do të ishte dënuar. E së pari

për ta argumentuar dhe vërtetuar atë që përmendëm do të cekim vetëm një hadith të Pejgamberit, sal-Allahu alejhi ve selam, në të cilin thotë: “Është ngritur lapsi (pra llogaria) nga tre llojë personash: Ai që është në gjumë derisa të zgjohet, fëmiu deri sa të hyjë në moshën e pubertetit dhe nga i çmenduri deri sa ti vie mendja e tij” (Hadithin e transmeton Ebu Davudi, Nesaiu, Ibën Maxheh, Ahmedi, Hakimi, Ibën Hibani dhe të tjerë dhe e vërteton Ibën Hibani, Hakimi, Dhehebiu dhe dijetari i shekullit Albani). (2)

Nuk ka temë apo rregull fetar i cili shtjellohet dhe studiohet nga dijetarët e të mos përmendet në fillim të tij se për kë është obligim e për kë jo.

Dikush prej tyre e përmend të veçantë pra si p.sh. thotë: “Namazi është obligim për çdo musliman i moshës së pubertetit” ...e dikush e përfshin pubertetin edhe mendjen apo logjikën në një term të përbashkët e ai është i obliguar pra thotë si p.sh.: “Namazi është farz për çdo musliman të obliguar ... e më të kuptojmë se namazi qenka obligim për çdo musliman, të menqur dhe të moshës madhore.

Pra që mos ta zgjasim shumë por po e perfundoj me fjalën përmbledhëse se kjo çështje është rol parësor dhe e pa-shkëputur nga asnjë temë dhe obligim fetar.

Pasojat pozitive që sjellë njohja e tij

Pa dyshim se çdo gjë që din njeriu qoftë ajo e mirë apo e keqe përfiton nga ajo, përfiton nga e mira duke punuar dhe duke u shërbyer me të dhe përfiton nga e keqja duke u ruajtur dhe u larguar asaj. Pra ky rregull vlen për çdo dituri qoftë ajo fetare apo jo, qoftë ajo e mirë tek Allahu apo tek njerëzit, por athua çfarë ta merrë

mendja për një dituri të cilën ua obligoi Allahu ta dinë robërit e Tij dhe të punojnë me të a thua ka pasoja pozitive? Përgjigja është se padyshim po ka dobi bile të shumta duke e vërejtur këtë në librat fetare, jeta e përditshme dhe duke u nisur nga rregulli i përgjithshëm i cili thotë: “do punë që na e obligoi Allahu ta punojmë dhe ta njohim atë ajo është punë e mirë e çdo gjë që na e ndaloj Allahu ta punojmë apo ta dimë ajo është e keqe”. E ka mundësi që dobitë e kësaj të mirë të shihen menjëherë apo pas disa kohe apo ti shohësh tek Allahu, xheleshanuhu, në botën tjetër, gjithashtu kjo fjalë vlen edhe për të ndaluarat dhe pasojat e tyre negative.

E prej pasojave dhe dobive pozitive të njohjes së pubertetit duke e mos pasur parasysh përthakimin e kësaj çështje po i përmendim vetëm disa për ilustrim:

1. Pas moshës së pubertetit njeriu obligohet me të gjitha obligimet fetare që i takojnë një besimtar, e nëse i kryen atëher shpërblim të tij e ka Xhennetin e Allahut.

2. Hyn në moshën e burrave dhe nuk konsiderohet më prej fëmijëve.

3. I pranohet dëshmia dhe mund të hyjë dorzan.

4. Mirret në llogari para Allahut dhe para njerzëve për çdo vepër kundërligjore që bën.

5. Frymëzohet me ide burrërore dhe kupton obligimet e tij ndaj Allahut, vetës, familjes dhe të tjerëve.

Këto pra ishin disa dobi të përgjithshme që i cekëm e të tjera ka shumë, e sa i përket dobive të veçanta dhe që ndikojnë drejtë-përdrejtë tek njeriu janë akoma më të shumta, gjë për të cilin nuk do të flasim sepse nuk është ky qëllim kryesor i kësaj teme.

Pasojat negative nga mosnjohja e tij

Pasi që njohja e pubertetit dhe shenjave të tij kishte pasoja pozitive tek besimtarit atëher padyshim është e kundërta nga mosnjohja e tij, pra ka pasoja negative.

E pasojë më e madhe dhe e pafalshme e kësaj gjëje është ajo se njeriu nëse nuk e di në vetën e tij moshën e pubertetit atëher ai e konsideron veten akoma të vogël dhe jo të obliguar me detyrat fetare që Allahu ia caktoi e njëhërit do ti bëjë ato e kështu do të pasoj dënimi i Allahut - Zoti mos e dhashtë duke - menduar i mjeri se akoma është i ri dhe jo i obliguar. E nuk e di se të gjitha krijesat e Allahut mërzhiten dhe brengosen për të dhe për gjendjen e keqe të tij e para tyre mërzhitet Allahu e ky rob i gjorë nuk mërzhitet për veten e tij duke jetuar akoma në botën e ëndrrave.

Nuk i pranohet dëshmia dhe nuk i jepet pasuria për të vepruar si të dojë me të akoma jeton në botën e çudirave dhe nuk ka ide përparimtare e as frymëzim me ideologji të larta e të cilat mund ti bëjë dobi fesë së tij, vetëvetës dhe shoqërisë apo rrethit ku jeton. Pra ta themi shkurt e qartë: Islami nuk ka nevojë për burra që akoma mendojnë dhe jetojnë në botën e fëmijëve. E ky lloj njerzësish duhet të marrin shembull nga shokët e Pejgamberit sal-Allahu alejhi ve selam e njëri prej tyre ishte Abdullah ibën Omeri i cili në moshën katërmëdhjetë vjeqare kërkoi nga Pejgamberi, sal-Allahu alejhi ve selam, që ta lejoj të marrë pjesë në luftën e Uhudit por Pejgamberi e ktheu sepse ishte akoma i vogël, e kur kërkoi pjesëmarrje në luftën e Hendekut e pranoi pasi që i kishte mbushur pesëmbëdhjetë vjet. E ka persona në mesin tonë që ka frikë ta nxjerr një dhëmb apo ta marrë një injeksion. Pra këtu nuk

është në pyetje dhimbja por frymëzimi dhe ideologjia me të cilën është rritur personi dhe e cila është mbjellur therrë në shpirtërat e disa personave, e të cilët kanë ndikuar negativisht edhe tek fëmijët e tyre saqë ka prej tyre që djalin e tij e konsideron akoma fëmijë dhe ja mbjellë në mendje idenë se akoma është fëmijë edhe pse ndoshta i është afruar moshës tri-dhjet vjeqare, sa që e ka bindur se nuk mund të bëj dhe nuk është i aftë për asgjë por i stërnevojshëm për prindin e tij. Zoti i drejtoftë këta persona.

Shënim:

Para se të fillojmë të flasim për temën në fjalë duhet shfrytëzuar rastin që tua sqarojmë lexuesve të dashur faktin se njeriu derisa nuk arrin moshën madhore apo moshën e pubertetit ai nuk është i obliguar me asnjë obligim fetar dhe se nuk merret nga ana e Allahut në llogari për çfardo veprë që bën, e argument për këtë që përmendëm kemi fjalën e Pejgambrit sal-Allahu alejhi ve selam që thotë: “Është ngritur lapsi (pra llogaria) nga tre llojë personash: 1. Ai që është në gjumë derisa të zgjohet, 2. I çmenduri derisa ti vie mendja e tij dhe 3. Fëmiju derisa të rritet e në një transmetim deri sa të hyjë në moshën e pubertetit”. Hadithin e transmeton Ebu Davudi (nr. 4398), Nesaiu (3423), Ibën Maxheh (2041), Darimi (2/171), Ibën Hibani (1496), Ibën Xharudi (fq. 77), Hakimi (2/59), Ahmedi (6/100), Ebu Jala dhe thotë Hakimi se hadithi është i vërtet sipas kushteve të Imam Muslimit, të njëjtën fjalë e thotë edhe Imam Dhehebiu gjithashtu edhe Albani. (3)

Pra nga hadithi kuptojmë se fëmiju nuk është i obliguar me asnjë obligim fetar derisa të arrijë moshën e pjekurisë, kurse

pas kësaj moshe llogatitet për çdo të mirë dhe të keqe.

E në anën tjetër kjo nuk do të thotë se fëmiju nuk shpërblehet nëse ai punon ndonjë vepër sa është i vogël. Pra nëse kryen ndonjë urdhër fetar para moshës së pubertetit ai do të shpërblehet për të dhe do ti shënohet kjo punë në librin e tij të punëve të mira, por i konsiderohet si nafile (punë vullnetare) e jo si obligim. Nëse ai ka qenë në Haxh gjatë kësaj kohe nuk don të thotë se ai e ka kryer kushtin e pestë të Islamit (Haxhin) por kjo vepër i konsiderohet nafile e pasi të arrijë moshën madhore është i obliguar që prapë të bëj Haxh. Argument për këtë që thamë është rasti i Pejgamberit, sal-Allahu alejhi ve selam, kur e pyeti një grua: “O Pejgamber a ka Haxh për fëmijun tim dhe e ngriti fëmijun e vogël që ta shihte Pejgamberi sal-Allahu alejhi ve selam?

E Pejgamberi, sal-Allahu alejhi ve selam, i tha: Po dhe për ty do të ketë shpërblim. (4) Nga kjo kuptojmë se fëmijët nuk duhet ti ndalojmë nga adhurimet nëse ata kanë dëshirë dhe mundësi me pretekst se akoma janë të vegjël, nuk e kanë obligim dhe njëherit nuk kanë shpërblim, por kanë shpërblim jo vetëm ata por edhe ne nëse u japim guxim dhe kurajo për një gjë të tillë.

Shenjat e pubertetit tek dy gjinitë

1. Ejakulimi apo dalja e spermës pa marrë parasysh zgjuar apo në gjumë. Argument për këtë është hadithi i Pejgamberit, sal-Allahu alejhi ve selam, “Është ngritur lapsi (pra llogaria) nga tre llojë personash: Ai që është në gjumë derisa të zgjohet, i çmenduri deri sa ti vie mendja e tij dhe fëmiju deri sa të rritet e në një transmetim deri sa të hyjë në moshën e pubertetit” (5)

Gjithashtu mund të argumentohemi për këtë çështje me ajetin Kur'anor ku thotë Allahu: "E kur fëmijët tuaj të arrijnë moshën e pjekurisë, le të kërkojnë leje (për hyrje) ashtu si kërkuan të tjerët para tyre" (En Nur: 59). Pra kupojmë nga ajeti se para moshës së pjekurisë fëmijët nuk janë të obliguar me obligime fetare por as edhe me kërkim leje për të hyrë në shtëpitë e të tjerëve, kurse pasi të arrijë moshën e pjekurisë atëherë obligohet edhe me kërkim leje për hyrje tek të tjerët. E shënova hadithin para ajetit sepse argumenti me të është më i qartë për këtë dispozitë.

Thotë Ibën Haxheri: Të gjithë dijetarët janë dakord se ejakulimi të meshkujt dhe femrat është shenjë me të cilën obligohen ata pas saj me të gjitha adhurimet, ndalesat dhe të gjitha obligimet e tjera.

Pa marrë parasysh ky ejakulimi a është gjatë marrëdhënjëve intime apo jo, zgjuar apo në gjumë. Gjithashtu thotë se kanë rënë dakord se mënyra e marrjes vesh të ejakulimi në gjumë është gjetja e shenjave të spermës në petka. (6)

2. Dalja e qimeve rreth organeve gjenitale dhe nën sjetull. E argument për këtë është hadithi apo rasti i Pejgamberit sal-Allahu alejhi ve selam me jehudët e Beni Kurejdhas të cilët kur i zu rob kërkoj mendimin e shokëve të tij se ç'farë të bëj me ta, e Ebu Bekri, radijAllahu anhu, i tha që burrat ti mbytë kurse fëmijët jo, e shenjë të dallimit mes të rriturve dhe fëmijeve e konsideruan daljen e qimeve rreth organeve gjenitale. Transmeton Atij el Kuredhiju i cili thotë: Na ndalën para Pejgamberit, sal-Allahu alejhi ve selam, ditën kur gjykoi Sa'di në ne e kush kishte apo i kishin dalur qimet rreth organeve të turpshme vritej e kush jo lihej gjallë, e dyshuan në mua a jam i moshës së madhe apo

jo e për ta vërtetuar mi hoqën teshat e pasi e panë se akoma nuk kam qime më lanë të gjallë dhe tani ja unë jam në mesi tuaj. Transmeton hadithin Imam Buhariu në librin e tij "Tarihul Kebir", Ebu Davudi 4044, Tirmidhiu 1584, Nesaiu 3429, 3430, 3996, Ibënu Maxhe 2541 dhe Hakimi është vërtetë e thotë Imam Tirmidhiu për të se është i mirë, i vërtetë. Thotë dijetari Adhim Abadi se dalja e qimeve rreth organeve gjenitale është shenjë e pjekurisë. (7)

Kurse Tirmidhiu thotë: Me këtë shenjë kanë punuar disa dijetarë, nëse nuk dihet a ka ejakulim më parë apo sa vite i ka, e prej atyre dijetarëve janë Ahmed dhe Is'haku. (8)

E Ibën Haxheri thotë: Nëse nuk dallohet në mënyra tjera atëher konsiderohet kjo shenjë prej shenjave të moshës madhore tek Imam Maliku, Lejthi, Ahmedi, Is'aku, Ebu Theuri, kurse Shafiu e konsideron tek jobesimtarët kurse te besimtarët është e dyshimtë. (9) Kurse Hatabi transmeton nga Imam Shafiu se ka thënë që dalja e qimeve nuk konsiderihet shenjë e moshës së pjekurisë. (10)

E Mubarek Furi e konsideronte si shenjë një gjë të tillë. (11)

Pra sido që të jetë pasiqë ndodhi një gjë e tillë në kohën e Pejgamberit, sal-Allahu alejhi ve selam, dhe se në këtë mënyrë i dalluan të rriturit nga të miturit, gjithashtu shumica e dijetarëve e konsideruan këtë gjë si shenjë të pjekurisë dhe se asnjë argument nuk ka ardhur në kundërshtim me të për ta mohuar të parin apo për të futur dyshim në të atëher duhet punuar me të edhe pse disa dijetar nuk ishin të këtij mendimi. Gjithashtu me këtë shenjë është punuar tek muslimanët pas Pejgamberit, sal-Allahu alejhi ve selam.

Transmeton imam Dhehebiu në historinë e Ismail ibën Muhammedit se kur babai i tij Muhammedi iu bashkua kryengritjes së Ibën Esh'athit kundër kryetarit të muslimanëve AbdulMelik ibën Mervanit pasi Haxhaxhi e shpartalloi ushtrinë e Ibën Esh'athit e mbyti edhe Muhammedin kurse Ismailin e dërgoi tek prijësi i muslimanëve në Damask, e ky i fundit ia fali këtë gjë dhe e liroi pasi e pa se akoma është i vogël sepse nuk i kishin dalur qimet rreth organit gjenital. (12)

Gjithashtu thotë Urve ibën Zubejri: Kur e rrethuan Uthmanin radij - Allahu anhu e njëri prej zullumqarëve deshi të futet mbrenda e ta mbytë, shkoi Abdullah ibën Zubejri dhe e mbyti e Urve thotë bërtita dhe u thashë shokëve të mi ky është vëllau im, e zullumqarët tjerë kur më dëgjuan më kapën dhe deshën të më mbysin por më liruan se akoma nuk më kishin dalur qimet rreth organeve gjenitale. (13)

3. Mbushja e moshës pesëmbëdhjet vjeçare.

Thotë Abdullah ibën Omeri, radijAllahu anhu: Kërkova nga Pejgamberi, sal-Allahu alejhi ve selam që të më lejoj të luftoj në betejën e Uhudit por nuk më lejoi, e atëherë i kisha katërmëdhjetë vite, e kur kërkova një gjë të tillë në luftën e Hendekut më lejoi e veçse i pata mbushur pesëmbëdhjetë vite. (14)

Kurse Imam AbduRrezaku, Ebu Avane dhe Ibën Hibani shtojnë pas fjalës (Kërkova të më lejoj të luftoj në betejën e Uhudit por nuk më lejoi dhe tha se akoma jam fëmijë e nuk jamë i moshës së pubertetit). (15)

Thotë Nafiu: Kur e takova Omer ibën AbdulAzizin pasi u bë prijës i muslimanëve ia transmetova këtë hadith e me tha: Ky me të vërtetë është kufi i dallimit të fëmijut nga i rrituri dhe u shkroi prijësve të qyteteve që kush i ka mbushur 15 vite ta fusin në radhët

e ushtrisë, kurse kush është nën këtë moshë futeni në rangun e fëmijëve. (16). Thotë Urveh ibën Zubejri: Në betejën e Xhemelit më kthyen prapa mua dhe Ebu Bekër ibën Abdurrahmanin sepse na konsideruan të vegjël.

E Jahja ibën Meini thotë: E atë kohë kishin nga trembëdhjetë vite. (17)

Thotë Ibën Haxheri: Me ngjarjen e Omer ibën Abdulazizit argumentohet se kush ka arritur moshën pesëmbëdhjet vjeçare obligohet me detyrat e të rriturve edhe nesë akoma nuk ka ejakuluar. (18)

Gjithashtu të njëjtat fjalë i transmeton Hafidh Iraki nga Imam Bejhekiu për këtë çështje. (19)

Kurse në librin Fet-hul Vedud thotë se shumica e dijetarëve janë të këtij mendimi, si Imam Ahmedi, Ibën Kelbi, Buhariu, Muslimi, Bejhekiu, Neveviu, Ibën Haxheri, Adhim Abadi etj.

Thotë Tirmidhiu: Shumica e dijetarëve janë të këtij mendimi e ndër ta i cekë: Sufjan eth-Theurin, Abdullah ibën Mubarekun, Shafijun, Ahmedin, Ebu Is-hakun dhe të tjerë. (20) E nuk është i këtij mendimi Ebu Hanife por thotë se mosha e pjekurisë është tek mashkulli tetëmbëdhjetë apo nëntëmbëdhjetë vite kurse tek femra është shtatëmbëdhjetë vite (21).

Kurse MubarekFuri e cek në librin e tij se sipas një transmetimi edhe Ebu Hanife është me mendimin e Xhumhurit (22)

Pra mendimi i saktë është ai i Xhumhurit jo pse janë më shumë por se argumentet janë me ta dhe se hadithet vërtetojnë se mosha pesëmbëdhjetë vjeçare është mosha e pjekurisë tek dy gjinitë nëse më parë nuk ka pasur ejakulim e as nuk i kanë dalur qimet rreth organeve gjenitale.

Por a do të thotë kjo se para kësaj moshë nuk arrihet mosha e pjekurisë? Jo asesi jo por cekëm se kjo moshë është mo-

shë e pjekurisë kushtimisht nëse tek ai person nuk janë vërejtur shenjat e tjera edhe pse ka mundësi që njeriu në moshën nënt vjeqare të hyjë në këtë moshë.

Thotë Mugire: Kam ejakuluar për herë të parë në moshën dymbëdhjetë vjeqare. (23) Kurse Hasan ibën Salihu dhe Imam Shafiu thotë se kan parë grua njëzet e një vjeqare e cila ishte bërë gjyshe, ajo kishte hyrë në moshën e pjekurisë kur i mbushi nëntë vite e kur i bëri dhjetë vite lindi e njëjta gjë ndodhi me bijen e saj.

4. Rritja e trupit me të cilën kuptojmë se më nuk është fëmijë gjithashtu trashja e zërit, rritja e gjoksit tek femrat etj.

Pra kjo është shenjë e përgjithshme edhe pse jo aq e sigurtë dhe adekuate.

5. Kurse tek dijetari Ebu Hanife konsiderohet shenjë edhe nëse burri i cili është martuar para moshës madhore dhe kurrfarë shenje nuk është paraqitur tek ai por ndodhë që gruan e tij ta lë shtatzënë atëherë prej momentit që merr vesh se grua e tij është shtatzënë ai konsiderohet i moshës madhore, sepse thotë Ebu Hanife nuk ka mundësi të ndodhë një gjë e tillë vetëm se pas ejakulimit, gjithashtu edhe nëse femra që ka mbetur shtatzënë e para asaj kohe nuk është paraqitur tek ajo asnjë shenjë tjetër, kjo gjendje konsiderohet shenjë e pubertetit. (24)

Ky mendim është shumë i saktë dhe i mundshëm në teori por në praktikë i rrallë dhe ndoshta i pamundur, sepse nuk mendoj të ndodhë kjo gjë e mos të paraqitet para saj asnjë shenjë tjetër, por e respektoj këtë mendim dhe nuk e hudhi poshtë përkundrazi e konsideroj prej shenjave të sakta të pubertetit.

E dallohen femrat prej meshkujve me një shenjë shtojcë e ajo është ardhja e mestracioneve.

Thotë Ibën Haxheri: Ardhja e menstracioneve është shenjë e pjekurisë. Gjithashtu thotë se të gjithë dijetarët janë të një mendimi lidhur me këtë pikë. (25)

Mirëpo ata kanë disa mendime se cila është mosha më e re në të cilën mund ti vijnë mesrtacionet një femre.

E mendimi i saktë në këtë çështje është se mosha nëntë vjeqare është më e reja dhe se nuk ka mundësi të ndodhë një gjë e tillë para kësaj moshe. Këtë mendim e përkrah Shafiu, Ahmedi, Begaviu (26), Ibën Haxheri (27), Mabarekufi (28) etj. Edhe pse disa dijetarë tjerë thonë se ka mundësi që para kësaj kohe të vijnë menstracionet, mirpo edhe këta thonë se mosha më e saktë është ajo nëntë vjeqare.

Obligimet fetare pas kësaj moshe

Gjatë shtjellimit të temës sonë në fjalë thuajse e patëm të qartë dhe e kuptuam obligimin apo obligimet fetare me të cilat obligohet personi i kësaj moshe qoftë ai mashkull apo femër.

Por që të jemi sa më të qartë dhe ta kuptojmë ashtu siç duhet këtë çështje, vendosa që këtë çështje ta ndajë me titull të veçantë.

Personi i cili e arrinë moshën e pjekurisë apo pubertetit obligohen nga ana e Allahut, xheleshanuhu, me të gjitha obligimet fetare të cekura në Kur'an dhe në hadithet e Pejgamberit sal-Allahu alejhi ve selam, gjithashtu ndalohet me çdo haram apo ndalesë e cekur në Kur'an apo Hadithe.

Nëse i kryejmë obligimet fetare atëherë e lanë borxhin e tij ndaj Allahut, dhe në të kundërtën nëse i tejkalon normat fetare dhe i shkel ato atëherë pason dënimi. Gjithashtu sipas normave fetare personi i pas kësaj moshe obligohet ti bindet ur-

dhërave dhe ligjeve shtetërore qoftë ky shtet Islam apo jo përderisa obligimet e këtij shteti nuk janë në kundërshtim me ligjet e Allahut të madhëruar. Kjo moshë nuk është kusht për martesë por martesja lejohet edhe para kësaj moshe.

Çdo adhurim para kësaj moshe është i vlefshëm dhe shënohet si vepër vullnetare në librin e punëve të tij të mira, por nuk lirohet nga këto obligime, e duhet ti punoj prapë pasi të arrijë këtë moshë si p.sh.: Haxhi, agjërimi i Ramazanit, Zeqati etj.

Këshillë prindërve

Duhet të kenë kujdesë prindërit që fëmijët e tyre ti edukojnë në frymën Islame që në fëmijërinë e tyre ta mbjellin në zemrat dhe mendjet e tyre, çdo edukatë dhe cilësi të lartë ti përgadisnin për atë ditë që kur të kërkohet prej tyre kryerja e obligimeve fetare mos të kenë kurrfarë vështirësie me ta, mos të ngurrojnë një gjë të tillë por ti presin obligimet fetare me zemër të hapur me buzëqeshje dhe plot bindje. Prindërit duhet para kësaj moshe ti tregojnë dhe mësojnë fëmijët në kryerjen e obligimeve fetare, ti marrin me vete në xhami që nga mosha shtatë vjeçare e nëse nuk ndëgjojnë apo përtojnë edhe ti rrafin ngapak në moshën dhjetëvjeçare, ti ushtrojnë me agjërimin e muajit të Ramazanit para kësaj moshe edhe nëse na dhimbën, ti mësojnë të agjërojnë qoftë edhe gjysmë dite, kur ta shohim një lypës në rrugë ti japim fëmiut para dhe ta urdhërojmë tia japë të varfërit, e mësojmë këtë edukatë që të edukohet dhe mësohet shpirti dhe zemra e tij që të ndihmoj të tjerët. Ti mësojmë dhe tua shtimë në kokë mirë çështjen e pubertetit dhe tua tregojmë shenjat e tij dhe obligimet pas kësaj moshe që kur të arrinë në atë

moshë të fillojnë menjëherë me adhurimet dhe obligimet ndaj Allahut.

E sidomos nënat kanë obligim që vajza-ve të tyre tua mësojnë mirë çështjen e mestracioneve që të jenë të përgaditura dhe mos të hamenden kur të vijnë ato, por ti kenë parasysh obligimet që i presin pas saj e gjithashtu tua cekin çështjen se gjatë kohës së mestracioneve nuk lejohet falja e namazit e as agjërimi i Ramazanit por pas pastrimit duhet zëvendësuar me agjërim ditët e lëna të Ramazanit kurse namazi nuk zëvendësohet.

Pra me fjalë tjera prindërit janë ata që duhet kujdesur për fëmijët e tyre për këto çështje dhe mësimin e tyre, e mos ti lëmë ata në fatin e jetës dhe të rrugës apo shoqërisë së keqe.

Këshillë fëmijëve

Duhet pasur kujdes çdo fëmijë që të interesohet për mësimin e këtyre gjërave së pari nga prindërit e vet sepse në mësimin e këtyre gjërave nuk duhet të ketë turp, sepse janë pjesë të fesë dhe të realitetit, janë gjëra të vërteta dhe të pamohueshme e Allahu pasiqë nuk ka turp nga e vërteta (29) atëherë edhe ju nuk duhet të keni turp nga ajo, e aq më tepër femrat duhet të pyesin nënat e tyre e mos të ngurrojnë aspak e as të pyesin më të largët të tyre e ti lënë anash nënat e veta.

Thotë Aishja, radjallahu anha: Allahu i mëshiroftë gratë e Ensarve (banorëve të Medines) të cilat nuk i pengonte turpi ta pyesin Pejgamberin që ta mësojnë fenë e tyre. (30)

Përfundim

Këto ishin disa rregulla të shkurtërta lidhur me këtë çështje. U mundova të përmendi në to fjalën më të saktë të dijetarëve duke u bazuar dhe argumentuar me

argumente qoftë nga Kur'ani apo suneti edhe pse argumentet nga suneti për këtë çështje janë më të shumta. Kam cekur në ndonjë çështje edhe ndonjë mendim tjetër të dijetarëve krahas mendimit të saktë e këtë e kam bërë ose për shkak se si fjalë është e njohur dhe e përhapur në masë ose bazohet në ndonjë argument të mirë, por fjala e vetme e vërtetë është ajo e argumentuara me argumente më të sakta dhe më të shumta apo vetëm më të sakta. Është studim modest por në emër të Allahut i majfton lexuesit nëse e kupton si duhet.

Nuk kam pasur për qëllim që ti mësoj vëllezërit e mi sepse ndoshta shumica e tyre janë më të ditur se unë në këtë çështje por kam pasur qëllim rikujtimin e tyre, e rikujtimi lejohet të bëhet nga më i vogli dhe më i padituri. Thotë Allahu: "Përkujto sepse përkujtimi u bën dobi besimtarëve".

E lus Allahun së pari të më bëj dobi mua me këtë punim pastaj të gjithë besimtarëve në këtë botë dhe në botën tjetër. AMIN!

Shkroi: Lulzim Susuri

Shënimet:

1. (Shiqo fjalorin e shqipes së sotme fq. 929. Tiranë 1984).
2. (Irvaul Galil 2 / fq. 4)
3. (Irvaul Galil libri 2 fq.4).
4. (Transmeton Imam Buhari) .
5. (Irvaul Galil 2/4)
6. (Fet-hul Bari 5/340 gjithashtu shiqo El Mugni me Sherh el Kebir 1/399).
7. (Avnul M'abud 12/50)
8. (Sunenu et - Tirmidhi hadith nr. 1584)
9. (Fet-h el Bari 5/340)
10. (Avnul - Mabud 12/52)
11. (Tuhfetul – Ahvedhij 5/197)
12. (Sijer A'lam en Nubela 5/128)
13. (Tabekat ibën Sad 5/197, Tarih Dimishk 11/283, Sijer A'lam en-Nubela 4/426).
14. (Transmeton Buhari 4097, Muslimi 4814, Ebu Davudi 2957, Nesai 3431).
15. (Fet'hul Bari 5/340).

16. (Fet-hul Bari 5/340)
17. (Tabekat ibën S'ad 5/197 Tarih Dimishk 11/283, Sija A'lam en-Nubela 4/423).
18. (Fet-hul Bari 5/340)
19. (Avnul Mabud 12/52)
20. (Sunen et-Tirmidhi 1361).
21. (Fet-hul Bari 5/340n)
22. (Tuhfetul Ahvedhij 4/687)
23. (Fet-hul Bari 5/340n)
24. (El-Hidaje dhe Tuhfetul Ahvedhij 4/687).
25. (Fet-hul Bari 5/341).
26. (Sherhus-suneh 5/241)
27. (Fet-hul Bari 5/341)
28. (Tuhfetul-Ahvdhij 4/685)
29. (Është për qëllim ajeti: "Allahu nuk ka turp nga e vërteta " (El Bekare:26)
30. (Transmeton Buhari)

Literatura e konsultuar:

1. Kur'ani
2. Musnedi i ahmedit
3. Sahihul buhari
4. Sahihu muslim
5. Sunen ebu davud
6. Sunen tirmidhiu
7. Sunen nesaiu
8. Sunen ibën maxheh
9. Fet-hul bari
10. el – minhaxh lin- nevevi
11. Avnul ma'bud
12. Tuhfetul ahvedhij
13. Sijer a'lam en-nubela
14. Tabekat ibën sad
15. Tarih dimishk
16. T'alikat es-sindi ve s-sujuti ala sunen en-nesai
17. El – hidajeh
18. Sherhus-suneh
19. Fjalori i shqipes së sotme
20. El – mustedrek
21. Sahih ibën hiban
22. Irvaul galil
23. Musned ed-darimi
24. El – mugni meash-sherh el-kebir
25. Kitab el-mexhmu
26. Et-tarihul kebir
27. Tefsir el kur'ani el- adhim
28. El- xhamiu li ahkamil kur'an
29. Et-temhid
30. Sherh ez-zerkeshi

Nasirud-din El Esed

Nasirud-din El Esed - dijetari prej shkretëtirës. Fëmijërinë dhe fillimin e rinisë e kaloi në shkretëtirën e Jordanisë lindore, nën pushtetin lokal para se të formohet mbretëria e Jordanisë. Edhe qyteti i Ammanit në atë kohë ishte qytet i vogël. Qytetet e sotëm të Jordanisë, Akabeja, vendi ku lindi Nasirud-dini, Vadi Musa, Kerak, Me'an dhe Sheubek ishin vendbanime të beduinëve që akoma nuk kishin formën e qyteteve bashkëkohore. Qyteti i Kudsit, në të cilin ministria e arsimit e dërgoi për mësim ishte qyteti i parë që e panë sytë e Nasirud-din. Gjelbërimi i rrallë, kuajt e shkretëtirës dhe jeta e beduinëve janë motive, shumë të pranishme në poezinë e Nasirud-dinit. Poezia arabe, "Mu'alekatët" që i mësonte në periudhën fillestare lanë mbresa të pashlyeshme në shpirtin e poetit të ardhshëm.

Poeti i njohur, gjuhëtari dhe autoriteti i pamohuar në shkencat e gjuhës arabe, lindi në Akabe në vitin 1923. Arsimin zyrtar e përfundon në vitin 1955, në të cilin fitoi titullin e doktorit në universitetin e Kajros. Punoi si profesor në shumë universitete dhe qendra të studimit në Jordani, Libi dhe Egjipt. Ishte iniciuesi i formimit të universitetit të Jordanisë, rektor i të cilit ishte në periudhën prej 1962-1968. Punoi edhe si ambasador i Jordanisë në Arabinë Saudite, mes viteve 1977-1978 dhe si kryetar i institutit mbretëror për hulumtime të qytetërimit Islam i njohur edhe me emrin "Fondacioni Al El Bayt", anëtarë i rektoratit të universitetit "Al Isra". Ka

qenë edhe anëtar i këshillit për shpërbli-min "Abdul Mexhid Sheuman" që e jep qyteti i Kudsit.

Lista e librave dhe punimeve të tij është e gjatë. Ka shkruar poezi, kritikë të poezisë paraislame dhe poezisë bashkëkohore, libra universitar, shkroi rreth çështjes së modernizmit, për rregullat e debatit, konfliktin mes gjuhës letrare dhe asaj jo letrare (që me të madhe përdoret dhe ekziston edhe tendencë e zyrtarizimit të saj)

Llojllojshmëria dhe pasuria e veprimtarisë së tij:

Ai që me vëmendje analizon veprat dhe të arriturat e doktorit habitet me një lepezë të gjerë të temave që përpunohen në librat e tij. Ai që lexon temat e ndryshme ngel i habitur me aftësitë e tij analitike, kritike dhe krahasuese. Këto aftësi shihen qartë edhe në temën e doktoraturës: "Burimet e poezisë paraislame dhe rëndësia e tyre historike" punim ky i cili më vonë është botuar dhe ribotuar tetë herë.

Ky poet nuk mbetet i izoluar nga shoqëria në të cilën jeton dhe nga problemet e tyre.

Në librin e tij: "Ne dhe të tjerët, konflikt apo komunikim" flet për nevojën e kuptimit të saktë të qytetërimeve të ndryshme që pastaj do të vazhdon me bashkëpunim për realizimin e synimeve të përbashkëta. Me pranimin e dallimeve dhe mosimponimin e kulturës se huaj do të arrihet tek paqja e vërtetë, te drejtësia dhe do të çrrënjohet urrejtja mes popujve.

Për këtë diplomat, profesor, rektor dhe ministër Abdul Meksud Hoxha thotë: "Formimi i universitetit nuk është punë me të cilën ballafaqohemi çdo ditë. Ndërtimi i kompanive, fabrikave, bankave dhe spitaleve me rëndësinë që e kanë, nuk mundet

të krahasohet me ndërtimin e universitetit. Universiteti është qendra ku shpërndahet dija, ku takohen profesorët me studentët...

Kushtet për një universitet janë me të vështira dhe më komplekse se sa kushtet për formimin e ndonjë institucion tjetër"

Shkroi: Ali Muhamed El Garib

Përktheu: Talha Kurtishi

Imam Ebu Nu'ajm

Imam Ebu Nu'ajm el Fadl ibën Dukejn. Hafidhi i madh i Sunnetit dhe njeriu që mban titullin e Shejhul Islamit.

Quhet El Fadl i biri i Dukejnit i biri i Hammadit i biri i Zuhejrit prej fisit Benu Tejm i cili është një prej fiseve të Kurejshit. Është i njohur edhe me emrin Ebu Nua'jm Et Talhi El Ahvel sepse ishte rob i liruuar i familjes së sahabiut të njohur Talha ibën Ubejdullah, All-llahu qoftë i kënaqur me të.

Sipas historianit të njohur El Hatib el Bagdadi ka lindur në fund të vitit 130 H dhe ka pasur fatin të mëson prej dijetarëve më të njohur të kohës prej të cilëve do t'i veçojmë:

Sulejman El A'meshin, Zekirija Ebu Zaiden, Amër ibën Dherr-in, Abdul Vahidin, Malik ibën Migvel-in, Junus ibën Ebi Is'hakun, Sufjan Theuriun, Shu'ben, Israil ibën Junusin, Sherik ibën Abdullahun, Abdul Aziz ibën Ebi Revadin, Zuhejr ibën Hazimin, Ibën Ebi Lejlanë dhe shumë tjerë.

Lëvdatat e dijetarëve për te:

Ahmed ibën Hanbel: Ebu Nu'ajmi më mirë i një dijetarët, prejardhjen e tyre dhe transmetuesit e haditheve.

Kur të vdes Ebu Nu'ajmi libri i tij do të mbetet prijës (imam). Kur të ndodh ndonjë mospajtim do t'i kthehem librit të tij.

...Ebu Nu'ajmit ka më pak gabime dhe ai për mua është i beshueshëm, autoritet i hadithit.

Ishte i besueshëm në hadith dhe njohës i mirë i tij.

Jahja ibën Me'in: Nuk kam parë burra të qëndrueshëm si Ebu Nu'ajmi dhe Af-fani.

Ahmed ibën Salih: Ebu Nu'ajmi ishte muhaddithi më i sinqert që e kam parë.

Ja'kub El Fesevi: Gjithë shokët tanë janë të pajtimit: Ebu Nu'ajmi ishte kulmi i precizitetit.

Ebu Hatim: Ishte hafidh i hadithit që i kushtonte rëndësi të madhe saktësisë në transmetim...Shumë mirë i mbante mend hadithet (3500 hadithe) që i kishte dëgjuar prej Sufjan Theuriut dhe prej Mis'arit (500 hadithe).

Jahja ibën Se'id El Kattan: Nëse me mua pajtohet ky sy shtrembër Ebu Nu'ajmi (çakërr) nuk më brengos mospajtimi i tjerëve.

Rrëfen vet Ebu Nu'ajmi: Kur ibën Mubareku e pa librin tim tha: Nuk kam parë libër më të saktë se libri yt.

Ali ibën El Medini: Transmetuesit më të besueshëm prej Sufjanit janë: Jahja, Abdur Rahmani, Veki'i dhe Ebu Nu'ajmi.

Dhehebiu: Njëri prej imamëve të kësaj shkence (hadithit) dhe prej besnikëve të saj.

Ibën Haxher El Askalani: Transmetuesi i besueshëm dhe i saktë...

Thoshte: Kur'ani është fjala e All-llahut e pa krijuar. Ai që thotë se Kur'ani është i krijuar është qafir.

Këtë shkencë merrni e prej njerëzve që e kanë shkruar hadithin dhe kanë qenë të vetëdijshëm për rëndësinë dhe kuptimin e tij. Prej atij që hadithet i ka shkruar me besnikëri dhe sinqeritet dhe mos e shkruaj prej injorantit që nuk e di rëndësinë dhe kuptimin e asaj që e ka shkruar.

Nuk është mirë që hadithi të shkruhet prej njeriut që nuk është besnik në atë që ka mësuar përmendësh dhe prej atij që nuk e njeh mirë All-llahun.

Prej prijësit të besimtarëve në hadith Sufjan Eth Theuriut kam dëgjuar katër mijë hadithe.

Ahmed ibën Mensur Er Remadi rrëfen: Isha shërbëtori i Ahmedit dhe i Jahjasë (ibën Hanbeli dhe ibën Me'ini) në udhëtimin e tyre për në Jemen. Kur arritëm në Kufe Ibën Me'ini tha: Do ta sprovtoj Ebu Nu'ajmin. Imam Ahmedi tha: Mos, se do të gabosh, njeriu është besnik.

Ibën Me'ini tha: Do ta sprovtoj dhe shkroi 30 hadithe dhe në fund të çdo të dhjetit shtoi nga një hadith të cilin Ebu Nu'ajmi se kishte transmetuar. Kur u ulën pra dyqanit të tij dhe filluan t'i lexojnë hadithet Ebu Nu'ajmi për hadithet që nuk ishin transmetim i tij thoshte: Ky hadith nuk është i imi, fshije...!

Kur e lexuan hadithin e tretë e kuptoi se bëhet fjalë për sprovë dhe i hidhëruar

tha: Këtë nuk e kam pritur e as që e bën Imam Ahmedi. Kjo si duket është prej punëve të Ibën Me'init e shkelmoi atë dhe e nxjerri prej dyqanit dhe pastaj hyri në shtëpi. Imam Ahmedi tha: A nuk të thash se të mos veprosh ashtu, Ebu Nu'ajmi është i besueshëm. Ibën Me'ini tha: Pasha All-llahun shkelma e tij është më e dashur për mua se sa ky udhëtim në kërkim të dijes.

Kur e pyetnin për Kur'anin a është i krijuar Ebu Nu'ajmi thoshte: Në Kufe ka pasur më tepër se shtatëqind dijetarë. Të gjithë, prej A'meshit dhe më poshtë, thoshin: Kur'ani është fjalë e All-llahut dhe për këtë pohim koka ime është me e lirë se kjo pullë. (dmth. jam i gatshëm për këtë pohim se Kur'ani nuk është i krijuar të sakrifikoj edhe jetën e cila për çështje të këtilla më duket më e lirë se një pullë). Ahmed ibën Junusi u ngrit e puthi në ballë dhe tha: All-llahu të shpërbleftë.

Muhammed ibën Abdul Vehhab El Fer-ra' rrëfen: Prej Ebu Nu'ajmit trembeshim më tepër se sa prej emirit (sundimtarit).

Nxënësit e tij:

Imam Buhariu, imam Ahmed ibën Hanbeli, Is'hak ibën Rahavejhi, Jahja ibën Me'ini, Ebu Bekri dhe Othmani Ibën Ebi Shejbe, Muhammed ibën Jahja Edh Duhli, Darimiu, Ebu Zur'ah dhe Ebu Hatim Er Razi, Ali El Bagavi dhe shumë tjerë. Ndërrroi jetë në muajin Shaban të vitit 219 H. All-llahu e mëshiroftë.

Shkroi: Mexhdi El Arefat
Përktheu: Talha Kurtishi

Muaji Rexheb

Ky është muaji i shtatë i vitit të hixhretit. Emri i tij rrjedh nga folja "rexhebe" d.m.th. druan apo madhëron diçka. Është quajtur me këtë emër për shkak se arabët, qysh herët, e madhëronin këtë muaj duke mos bërë luftë gjatë tij.

Muaji Rexheb është muaj i shenjtë

Krahas muajve dhulka'de, dhulhixhe dhe muharem, po ashtu edhe muaji Rexheb është nga muajt e shenjtë (esh'hurul hurum). Muajt e shenjtë kanë një vlerë të theksuar ndaj muajve tjerë. Për këto muaj Allahu, subhanehu ue teala, thotë: "O ju që besuat, mos i shkëlqeni simbolet e Allahut e as muajt e shenjtë". (Maide 2), d.m.th. mos i nëpërkëmbni ndalesat në ato muaj dhe madhëroni ato duke mos bërë mëkat ndaj Allahut.

E kemi obligim që të kujdesemi për shenjtërinë e këtyre muajve duke u larguar sa më shumë nga mëkatet, sepse mëkati në këto muaj konsiderohet më i madh se zakonisht, për shkak të vlerës që kanë këto muaj. Në këtë aludon edhe ajeti: "...e në ato muaj mos i bëni padrejtësi vetvetes". Padrejtësia ndaj vetvetes është bërja e mëkateve, siç e mësojmë këtë nga të gjithë komentuesit e Kur'anit.

Lufta në këto muaj

Allahu, subhanehu ue teala, thotë: "Të pyesin ty për luftën në muajt e shenjtë, thuaj: lufta në të është mëkat i madh". Por, shumë dijetarë thonë se kjo dispozitë është e deroguar me ajete tjera që urdhërojnë luftimin e të pabesëve në përgjithësi, po ashtu me

faktin se Resulullahu, salallahu alejhi ue selem, bëri luftë me banorët e Taifit në muajin dhulka'de. Këtë mendim e përkrahin shumë dijetarë.

Ndërsa një grup tjetër thonë se ajeti ka për qëllim ndalimin për të filluar luftën, e jo për vazhdimin apo kryerjen e tij. Kështu e komentojnë edhe luftën me banorët e Taifit, sepse Resulullahu, salallahu alejhi ue selem, luftën kundër tyre e kishte filluar qysh në muajin shevval, e jo që e nisi në muajin e shenjtë dhulka'de.

Sidoqoftë, e gjithë kjo, flitet për luftën sulmuese e jo për atë mbrojtëse. Ashtu që, nëse dikush i sulmon myslimanët, siç ndodhë aktualisht, ata e kanë për obligim të luftojnë për të mbrojtur veten e tyre, pavarësisht a ndodhë kjo në muajt e shenjtë apo në muaj tjerë.

Agjërimi në muajin Rexheb

Ibën Rexhebi thotë: Lidhur me vlerën e agjerimit në muajin Rexheb nuk është transmetuar asnjë fjalë me zinxhir të saktë, as nga Resulullahu, salallahu alejhi ue selem, e as nga ndonjë prej shokëve të tij.

Këtë mendim e ka edhe Ibën Tejmiju duke i vlerësuar hadithet si të dobëta dhe të shpikura, hadithe që nuk merren parasysh tek dijetarët e hadithit.

Po ashtu komisioni i përhershëm për fetva ka dhënë këtë fetva: "Nuk dimë se ka ndonjë bazë që i bën të veçanta ditët e muajit Rexheb për agjërim".

Ditët që mund të agjërohen në muajin Rexheb janë ditët e njëjta që agjërohen edhe gjatë tërë vitit, sikur dita e hënë, dita e enjte, si dhe ditët 13, 14 dhe 15 të çdo muaji hënor, por, duke mos besuar se agjërimi i tyre në këto muaj ka më tepër shpërblim se sa në muajt e tjerë të vitit.

Umreja në muajin Rexheb

Disa njerëz kujdesen dhe gjithqysh mundohen që të bëjnë umre në Rexheb duke menduar se kjo ka vlerë të veçantë. Ky mendim nuk ka bazë. Aisheja, radijall-llahu anha, thotë: I Dërguari i All-llahut, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, nuk ka bërë asnjë umre në Rexheb. (Buhari nr.1776)

Ibën Bazi thotë: Të gjitha umretë që i bëri i Dërguari i All-llahut, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, ishin në muajin DhulKa'de.

Namazi i Regaibit

Prej gjërave të pabaza që dikush praktikon në këtë muaj është edhe namazi i regaibit, i cili nuk namaz nuk është asgjë më tepër sesa një bidat pas të cilit nuk vjen asnjë e mirë, ngase sikur të kishte ndonjë mirësi në të, atë do ta bënte Resulullahu, salallahu alejhi ue selem, dhe do të na porosiste edhe neve që ta falim atë. Lidhur me këtë namaz është thënë:

Imam Neveviu ka thënë: Kjo vepër është risi e shëmtuar, që në vete përmban gjëra të palejuara. Për këtë shkak duhet të braktiset dhe të qortohet ai që e bën.

Ibën Tejmije ka thënë: Ky namaz është bidat dhe nuk është e pëlqyeshme të falet me xhemat apo vetmas. Imam Muslimi transmeton hadithin që ndalon të veçohet nata e xhumasë me falje dhe dita e xhumasë me agjërim. Hadithi që e transmeton këtë lloj

namazi është gënjeshtër e shpikur, gjë për të cilën ekziston pajtim midis hoxhallarëve. Askush prej gjeneratave të para dhe imamëve të njohur nuk e ka përmendur.

Et Tartushi thotë: Këtë namaz e ka shpikur njeriu që quhet Ibën Ebi Hamra prej Nablusit i cili kishte zë të bukur. Për herë të parë ky namaz është falur natën e xhumasë të javës së parë të muajit Rexheb në Mesxhidul Aksa në vitin 480 H.

Israja dhe mi'raxhi

Israja dhe mi'raxhi janë dy prej mu'xhizeve më të mëdha të Resulullahut, salallahu alejhi ue selem. Në disa vende është përhapur se Israja dhe mi'raxhi kanë ndodhur me 27 Rexheb. Ky pohim nuk ka argument që mundet të pranohet. Ibën Tejmije thotë: Ka shumë transmetime që kundërshtojnë njëra tjetrën dhe asnjë nuk është autentik deri në nivel që mundet të merret si argument. Por, edhe po të ishte vërtetuar se këto dy ndodhi kanë ndodhur në këtë datë, duhet të dimë se nuk kemi të drejtë ta veçojmë këtë me ndonjë adhurim të posaçëm apo festim.

Disa hadithe të pabaza lidhur me këtë muaj:

1. Hadithi në formë të lutjes: "O Zot ne beko në muajin rexheb dhe sha'ban dhe na e mundëso ta arrijmë ramazanin". Të dobët e ka vlerësuar Buhariu, Neveviu dhe Hejthemiu.

2. Hadithi: "Vlera e muajit rexheb ndaj muajve tjerë është sikur vlera Kur'anit ndaj librave tjerë të zbritur". Ibën Haxheri këtë hadith e ka konsideruar të trilluar.

3. Hadithi: "Rexhebi është muaji i Allahut, sha'bani muaji im ndërsa ramazani muaji i umetit tim". Ibën Xheuziu dhe Ibën Haxheri kanë vlerësuar se ky hadith është i trilluar.

4. Hadithi: "Kush agjëron tre ditë të muajit të shenjtë, të enjten, të xhumanë dhe të

shtunën, i llogaritet sikurse ka bërë ibadet 900 vjet". Ibën Xheuziu dhe Hejthemiu konsiderojnë se ky hadith nuk është i vërtetë.

5. Hadithi: "Agjërimi i ditës së parë të re-xhebit i shlyen mëkatet e tre viteve, agjërimi i ditës së dytë i shlyen dy vite, ndërsa çdo ditë tjetër shlyen mëkatet e një muaji". El-Munavi këtë hadith e gjykon për të dobët.

Raste nga historia në këtë muaj

1. Në datën 16 të vitit 14 H (635 G), myslimanët, nën udhëheqjen e Ebu Ubejde ibën Xherahit dhe Halid ibën Velidit korrin sukses në çlirimin e qytetit të Damaskut, pas një rrethimi të ashpër, ku romakët mundoheshin ta mbajnë qytetin. Por qyteti u çlirua dhe ata kërkuan marrëveshje, të cilën ua mundësoi Ebu Ubejde ibën Xherahi.

2. Pas një viti, por me datën 5 filloi beteja e Jermukut, po ashtu nën udhëheqjen e Halid ibën Velidit. Kësaj here myslimanët do të ballafaqohen me numër të madh të romakëve në luginën Jermuk. Beteja ishte shumë e ashpër, por myslimanët sërish triumfuan. Nga rezultatet e këtij triumfi ishte forcimi i aktivitetit të çlirimeve islame në vendet e Shamit.

3. Në datën 27 të vitit 583 H (1187 G), myslimanët e rikthejnë Kudsin, nën udhëheqjen e Salahudin Ejubit, i cili hyri në xhaminë e Aksasë dhe fali namazin e xhumasë aty, gati pas 88 viteve, që kur kishte rënë nën okupimin e kryqëzatave. Kjo ishte pas betejës së suksesshme në Hittin. Kur hyri ky komandant besimtar në qytet, nuk bëri me

qytetarët krishterë atë që kishin bërë udhëheqësit e kryqëzatave me myslimanët kur e kishin pushtuar, të cilët kishin vrarë, masakruar dhe djegur çdo mysliman dhe çdo gjë islame. Përkundrazi, ua fali dhe u ofroi siguri e pastaj edhe liri.

4. Në datën 13 të vitit 792 H (1389 G), osmanlitë, nën udhëheqjen e Sultan Muradit I, triumfojnë kundër serbëve në betejën e njohur të Kosovës, e cila betejë konsiderohet beteja më e fortë në Ballkan.

5. Në datën 30 të vitit 922 H (1516 G), hilafeti islam bartet nga abasitët tek osmanlitë. Halifi i fundit abasit ishte Mutevekil Alallah, i cili e pranoi hilafetin e sulltan Selimit I. Pas kësaj, sulltan Selimi, vetvetes i dha këtë llogar: "shërbyesi i dy haremave të nderuar".

6. Në datën 28 të vitit 1344 H (1925 G), qeveria turke, në krye me Ataturkun, vendos që Kur'ani të lexohet vetëm turqisht e jo arabisht, me argument se kjo është e rëndë për një popull si turqit. Po ashtu në vitin 1353 H, jep urdhër shtetëror për ndalimin e faljes së namazit në xhaminë Aja Sofia, si dhe të hiqen nga kjo xhami sexhadet, shkresat arabe, minberi dhe e njëjta të shndërrohet në muze.

7. Në datën 15 të vitit 1377 H (1958 G), shpallet bashkimi i dy shteteve, Egjipti dhe Siria, me emrin Republika e Bashkuar Arabe. Kryetar u bë Abdu Nasir, mirëpo kjo republikë zgjati deri më 28/9/1961 H.

Omer Berisha

Cilësitë e melekëve

Melekët janë krijesa të realta, kanë trupa të realtë dhe kanë cilësi fizike dhe shpirtërore, prej tyre:

- a) madhështia e trupave të tyre. Allahu, subhanehu ve teala, iu dha forma gjigante, iu dha fuqi që përputhet me detyrat e tyre madhore.
- b) kanë krahë, dy, tre, katër palë, madje edhe më tepër siç transmetohet se Pejgamberi, salallahu alejhi ve selem, e kishte parë Xhibrilin, alejhi selam, në formën e tij të realtë me gjashtëqind mijë krahë i cili kishte zënë horizontin. Allahu, subhanehu ve teala, thotë: "Falënderimi i qoftë All-llahut, Krijuesit të qiejve e tokës, Sajuesit të engjëjve me nga dy palë, tri palë e katër palë krahë, ndërmjetësues (midis Tij dhe pejgamberëve). Ai shton në krijim atë që do, vërtet All-llahu ka fuqi për çdo send." (Fatir – 1)
- c) nuk kanë nevojë për ushqim: Allahu, subhanehu ve teala, i krijoi melekët të tillë që nuk kanë nevojë për haje e pije, nuk martohen e as që shtohen.
- d) janë inteligjentë: flasin me Allahun dhe Allahu flet me ta, kanë folur me Ademin, alejhi selam, dhe pejgamberët tjerë.
- e) kanë mundësi të shndërrohen në forma tjera nga forma e tyre origjinale.
- f) të gjithë melekët do të vdesin Ditën e Kijametit së bashku më Melekun e vdekjes pastaj do të ringjallen për të kryer detyrat e tyre.
- g) melekët adhurojnë Allahun, subhanehu ve teala, me namaz, lutje, tesbih, ruku, sexhde, frikërespekt, dashuri e tjerë. Adhurimi i tyre karakterizohet me vazhdimësi, sinqeritet, modesti, bindje dhe dëgjim të plotë, Allahu, subhanehu ve teala, thotë: "Ata lartësojnë (All-llahun) natë e ditë dhe nuk mërzhiten." (Enbija – 20)

Detyrat e melekëve:

- a) bartja e Arshit
- b) zbritja e vahjit
- c) ruajtja e Xhennetit dhe Xhehennemit
- d) mbikëqyrja e reve, shiut dhe bimëve
- e) mbikëqyrja e kodrave
- f) fryrja në Sur (buri)
- g) regjistrimi i veprave të njerëzve
- h) mbrojtja e njerëzve, kur vjen caktimi i Allahut ata largohen.
- i) kujdesi për embrionin, fryrja e shpirtit, caktimi i rizkut dhe veprave të tij.
- j) marrja e shpirtave
- k) sprovimi i të vdekurve në varr

l) përcjellja e selameve të muslimanëve Muhammedit, salallahu alejhi ve selem, për këtë arsye nuk ka nevojë që të udhëtohet deri të varri i Pejgamberit, salallahu alejhi ve selem, për t'i dhënë selam.

Po përmendim disa prej argumenteve që flasin për detyrat e melekëve:

"Ndërsa ata (engjëjt) që e bartin Arshin edhe ata që janë përreth e tij, lartësojnë me falënderim Zotin e tyre, i besojnë Atij dhe i luten Atij t'i falë ata që besuan (duke thënë): "Zoti ynë, Ti me mëshirën dhe me diturinë Tënde ke përfshirë çdo send, andaj falju atyre që u penduan dhe ndoqën rrugën Tënde, e edhe ruaji ata nga dënimi i xhehennemit!" (Gafir – 6)

"Thuaj: "Kush është armik i Xhibrilit (është armik i All-llahut), e ai me urdhrin e All-llahut e zbriti Kur'anin në zemrën tënde, që është vërtetues i asaj që ishte më parë dhe udhërrëfyes e përgëzues për besimtarët". (Bekare – 97)

"sikur t'i shihje mizorët kur janë në agoni të vdekjes, e engjëjt kanë shtrirë duart e veta (me ndëshkim) e (u thonë): "Shpëtojeni pra vetveten (nëse mundeni)". "Tash përjetoni dënimin e turpshëm për shkak se e thoshit të pavërtetën për All-llahun, dhe ndaj argumenteve të Tij ishit kryeneç". (En'am – 93)

Obligimet e njerëzve ndaj melekëve:

- a) besimi në ta
- b) dashuria ndaj tyre, madhërimi dhe përmendja e vlerave të tyre.
- c) ndalimi i sharjes apo nënçmimit të tyre.
- d) largimi nga vendet dhe gjërat që i urrejnë melekët sepse edhe atyre ju pengojnë gjërat që ju pengojnë njerëzve.

Frytet e besimit në melekë:

- a) realizimi i imanit sepse imani nuk mund të jetë i saktë pa besuar në melekët.
- b) dituria për madhërinë e Krijuesit të tyre, për fuqinë dhe pushtetin e Tij sepse nga madhëria e krijesës shihet madhëria e Krijuesit.
- c) shtimi i imanit në zemrën e muslimanit kur njoftohet me cilësitë e tyre, gjendjet dhe detyrat e tyre.
- d) siguria dhe qetësia që e ndiejnë besimtarët kur Allahu i përforcon me melek.
- e) dashuria ndaj melekëve për shkak përkryerjes së detyrave të tyre dhe për shkak faljes që kërkojnë për besimtarët.
- f) urrejtja e mëkateve.
- g) falënderimi i Allahut për kujdesin që ka treguar ndaj robërve të Tij.

Përgatiti: Agim Bekiri

Vëllazëria Islame

Numri: 1372   Data: 20.07.2006

Pyetja: A lejohet që muslimani të flet me ironi me besimtarët?**Përgjigja:** Es-selamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu.

Muslimani nuk flet me ironi, sepse Pejgamberi sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem thotë: "Musliman nuk mundet të jetë ai që nuk ia do vëllait të vet atë që ia do vetvetes". Pra, nëse ndokush pajtohet që ndokush të flet me te me ironi, atëherë edhe ky le të flet tjerëve me ironi.

Nga ana tjetër Pejgamberi sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem thotë: "Askush le të mos nënçmon vëllanë e vet."

Ajo që duhet praktikuar është, ajo që na ka mësuar Pejgamberi sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem dhe na ka treguar se kjo është cilësi e besimtarit: "buzëqeshja në fytyrë të vëllait tënd është sadaka". Dhe hadithi: "Nuk do të hyni në xhenet, derisa të doni njeri-tjetrin, a t'ua tregoj një gjë që ua shton dashurinë mes vete: përhapeni selamin".

Bekir Halimi

Numri: 1353   Data: 08.06.2006

Pyetja: Nëse një vëlla mysliman (që më parë jemi dashur dhe unë përsëri e dua) të thotë ndahem nga ti për hir të Allahut. Ai me këtë gjest po më ulë në gradën e një jobesimtari. Cilat janë kushtet e ndarjes për hir të Allahut? Ai më thotë: "Ti me ke bere shume padrejtësi dhe për këtë unë të urrej, as selamin nuk ta jap" e në të njëjtën kohë refuzon t'i shprehë "padrejtësitë" që ia kam bere. Na këshilloni me ndonjë këshillë e cila do të vlente për të dy neve!!

Përgjigja: Të nderuar!

1. Kjo është gabim, nëse kështu sillet ndokush me ty që deri dje ka qene shumë i afërt kjo është gabim, mirëpo ti assesi këtë gabim nuk guxon t'ia kthesh me gabim tjetër të ngjashëm me gabimin e tij. Pastaj, në këtë rast me kujtohet fjala: "duaje miku tënd me masë, se mundet të behet i armiku yt, dhe urreje armikun me masë se mund të bëhet i miku yt".

2. Njeriu ndahet nga vëllai i tij për hir të Allahut nëse ai bën mëkate të mëdha ose te vogla, dhe i cili aspak nuk i vendon veshin këshillave.

3. Nëse ndokush insiston se ti i ke bërë padrejtësi dhe asnjë argument nuk jep për këtë akuzë, lëre le të pushojë një kohë dhe bën dua për te kur ai nuk është i pranishëm.

Fundi fundit nëse ai edhe më tej insiston ndarje, ndahu prej tij, ndoshta kjo është me mirë për ty dhe për te.

Bekir Halimi

Numri: 1284   Data: 15.05.2006

Pyetja: Kam nje problem, i cili më mundon shumë. E kam një shok të cilin unë e dua për hir të Allahut dhe e respektoj. Edhe në dukje me do, por unë nuk e di se për çfarë shkaku me do ai, për hir të Allahut apo për ndonjë interes?!

Përgjigjja:

Allahun e falënderoj, paqja dhe bekimi qofshin mbi Muhamedin dhe familjen e shokët e tij.

Nëse ti e do dikë vetëm për Allah mos u brengos se për çka të do ai, sepse sinqeriteti yt ose do ta forcoje raportin me të, nëse edhe ai është i sinqerte ne këtë dashuri, ose do ta largojë, duke ndodhur ndonjë rast i cili do t'i shpalos nijetet, nëse ai këtë e bën për ndonjë interes...

Jeta dhe ndodhitë në jetë janë radari me i mire që i nxjerrin ne shesh nijetet e brendshme...

Me rëndësi është që ne të jemi korrekt me tjerët, e tjerët nëse gabojnë ndaj nesh, nuk duhet edhe aq shume të na shkaktojë probleme...

Allahu e di më së miri

Allahu ju dhëntë bereqet, të mira në këtë botë dhe në ahiret, dije të dobishme dhe vepra të mira.

Bekir Halimi

Libri - Katërdhjet hadithe mbi moralin

Ndalimi i përgjimit

37. Muaviu, radijall-lahu anhu, thotë: Kam dëgjuar Pejgamberin, sal-lallahu alejhi ve sel-lem, duke thënë: Nëse i përcjell të metat e njerëzve atëherë i ke shkatërruar ata, ose gati se i ke shkatërruar ata.” (Transmeton Ebu Davudi kurse Neveviu e vërteton hadithin).

Allahu, subhanehu ve teala, thotë: “O ju që keni besuar, largohuni prej dyshimeve të shumta, meqë disa dyshime janë mëkat dhe mos hulumtoni për zbulimin e të metave të njëri tjetrit, dhe mos përgojoni njëri tjetrin; a mos ndonjëri prej jush dëshiron të hajë mishin e vëllait të vet të vdekur? Atë pra e urreni! keni frikë nga ndëshkimi i Allahut, e Allahu është mëshirues, Ai pranon shumë pendimin.” (Huxhurat – 12).

Fjala përgjim (texhessus) është prej fjalës el-xhes që don të thotë: provim me dorë, që është një prej shqisave të njeriut. Qëllimi i hadithit të lartpërmendur është: Ndalimi i përcjelljes së të metave të muslimanëve sepse ajo shpien në shkatërrimin e tyre.

Ka shumë hadithe dhe ajete të cilat ndalojnë përgjimin e të metave, Allahu, subhanehu ve teala, thotë: “Mos hulumtoni për zbulimin e të metave të njëri tjetrit” (Huxhurat – 12), kurse Pejgamberi, sal-lallahu alejhi ve sel-lem, thotë: “Mos dëgjoni fshehurazi fjalët e njerëzve as mos hulumtoni të metat e tyre.” (Buhariu)

Kujdes, kujdes vëlla musliman nga hulumtimi i të metave të muslimanëve dhe përcjellja e tyre, Pejgamberi, sal-lallahu alejhi ve sel-lem, thotë: “Ai që përcjell të metat e vëllait të tij musliman Allahu e përcjell atë deri sa t’ia zbulojë ato në shtëpinë e tij.” (Ahmedi), poashtu thotë: “Kush ia mbulon një të metë vëllait të tij Allahu ia mbulon atij një të metë Ditën e Kijametit.” (Ahmedi).

Përrjashtohet nga ky rregull kur hulumtimi i këtyre është metodë e vetme për të shpëtuar dikënd, për shembull, sikur të lajmërojë ndonjë njeri të besueshëm se filani është vetmuar me një tjetër për ta mbytur.

Ahmed Muadh Hakkij

Përktheu: Agim Bekiri

(libri: Katërdhjet hadithe mbi moralin, NuN, Shkup, 2005)